

Status og utfordringsdokument

Plan, byggesak og geodata

14.09.2020

INNHALDSFORTEGNELSE

1 INNLEDNING	3
2 OVERORDNEDE FØRINGER	3
2.1 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging	3
2.2 Statlige planretningslinjer	4
2.2.1 Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal, og transportplanlegging	4
2.3 Regional planstrategi for Innlandet	4
2.4 Strategiske regionale planer	5
2.4.1 Regional samferdselsplan 2012-2021	5
2.4.2 Bioøkonomistrategi for Innlandet 2017-2024.	5
2.4.3 Regional plan for kompetanse og arbeidskraft i Hedmark, 2019-2030.	5
2.4.4 Regionale planer for Dovrefjellområdet, 2017, og Rondane-Sølnkletten, 2013	5
2.4.5 Regionale planer for vannområde Glomma, 2016-2021	5
2.5 Kommuneplanens samfunnsdel "Mot 2030", 2018	6
2.6 Økonomiplan for Alvdal kommune 2020-2024	6
3 FJELLREGIONEN	6
3.1 Befolkning	6
3.2 Boligbehov	9
3.3 Levekår	10
3.4 Næringsliv	11
4 ALVDAL KOMMUNE SOM SAMFUNN	13
4.1 Befolkning	13
4.2 Boligbehov	19
4.3 Levekår	20
4.3.1 Utdanning	20
4.3.2 Sysselsetting	21
4.3.3 Integrering	22
4.3.4 Folkehelse	23
4.3.5 Økonomi	24
4.4 Næringsliv	24
4.4.1 Næringsstruktur	24
4.4.2 Landbruk	27
4.4.3 Skogbruk	29
4.4.4 Handels – og sentrumsutvikling	29
4.4.5 Reiseliv- og fritidsboliger	29
4.5 Klima og miljø	30
5 ALVDAL KOMMUNE SOM ORGANISASJON	32

5.1 Regional samarbeid	32
5.2 Næringsutvikling	32
5.3 Økonomiske rammebetingelser	32
5.4 Flere oppg. og mindre overføringer som fører til sammenslåinger	33
5.5 Kommunebarometeret	33
Grunnskole (10. plass)	34
Pleie og omsorg (378. plass)	34
Barnevern (263. plass)	34
Barnehage (232. plass)	34
Helse (103. plass)	34
Sosial (213. plass)	35
Kultur (172. plass)	35
Miljø og ressurser (412. plass)	35
Saksbehandling (188. plass)	35
Vann og avløp (18. plass)	35
Økonomi (265. plass)	35
Kostnadsnivå (117. plass)	35

1 INNLEDNING

Formannskapet vedtok den 23.01.2020 oppstart av arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023. Som grunnlag for planstrategien er det utarbeidet et utfordringsdokument, som skal bygge videre på det kunnskapsgrunnlaget som allerede foreligger. For å vite hva vi skal gjøre, må vi vite hvor vi står, og hva vil vil. Dersom vi har en felles virkelighetsforståelse, kan vi også enes om hvilke prioriteringer som er viktige for framtida.

Som grunnlag for utfordringsdokumentet har vi brukt:

- Nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging, 2019-2023.
- Innlandet fylkeskommunes utkast til kunnskapsgrunnlag for innlandsstrategien 2020-2024.
- Regionale strategiske planer
- Kommuneplanens samfunnsdel, Mot 2030, 2018
- Kommunens gjeldende arealplaner og sektorplaner
- Kommunebareometeret
- Ungdatarapport 2018
- Miljødirektoratet
- SSB (+ kostra)

2 OVERORDNEDE FØRINGER

2.1 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vedtatt nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging.

Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle.

FN's 17 bærekraftsmål skal være grunnleggende for samfunns- og arealplanlegging.

Figur 2.1-1: FN's Bærekraftsmål. Kilde: FN.no

2.2 Statlige planretningslinjer

2.2.1 Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal, og transportplanlegging

Planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafikksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet.

2.3 Regional planstrategi for Innlandet

Regional planstrategi for 2020-2024 blir den første "Innlandsstrategien" etter at Hedmark og Oppland fylkeskommuner er slått sammen til Innlandet fylkeskommune i 2020.

Innlandsstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere utviklingsmuligheter, ta stilling til utviklingsmål og hvordan vi skal komme dit.

Fylkeskommunen vil i neste fireårsperiode "*Investere i: Innbyggere, Innovasjon, Infrastruktur og Inkludering*".

Den regionale planstrategien forventes å være ferdig samtidig med den kommunale, noe som er en utfordring i forhold til direkte overføringsverdi.

2.4 Strategiske regionale planer

2.4.1 Regional samferdselsplan 2012-2021

Samferdselsplanen gir føringer for utbygging av infrastruktur og kollektivtilbud, samt strategiske valg for samferdselsutviklingen i hele fylket. Samferdselsplanen er grunnlag for fylkets innspill til Nasjonal Transportplan 2014-2023.

Fokusområder:

- Bedre tilgjengelighet for alle trafikantgrupper
- Sikring av bosetting
- Tilrettelegging for næringslivet
- Miljø
- Trafikksikkerhet

2.4.2 Bioøkonomistrategi for Innlandet 2017-2024.

Legge til rette for økt verdiskaping, flere arbeidsplasser og økt konkurransekraft i de biologiske verdikjedene. Videreutvikling av bioøkonomi kreves for å møte de store samfunnsutfordringene vi står overfor; klima, ressurstilgang, energi og mat. Bioøkonomi er et verktøy for bærekraftig samfunnsutvikling for å sikre framtidig velferd. Innlandet har unike muligheter med de største landbaserte bioressursene i Norge.

2.4.3 Regional plan for kompetanse og arbeidskraft i Hedmark, 2019-2030.

Hovedmål: En befolkning med høy kompetanse og et konkurransedyktig arbeids- og næringsliv.

2.4.4 Regionale planer for Dovrefjellområdet, 2017, og Rondane-Sølnkletten, 2013

Formålet med de regionale planene er å få til en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktige for villreinens framtid i Norge. Planene fastsetter langsiktig arealforvaltning som balanserer vern og bruk av de aktuelle fjellområdene med influensområder.

2.4.5 Regionale planer for vannområde Glomma, 2016-2021

Vannforvaltningsplanen er et viktig verktøy for å nå andre samfunns mål som er koblet til bruken av vannressursene våre. Ved å oppnå forvaltningsplanens mål om godt vannmiljø, kan vi samtidig oppnå mål om rent og trygt drikkevann, god badevannskvalitet, attraktive boligområder, gode rekreasjonsområder, god folkehelse, biologisk mangfold, trygg sjømat, reiseliv og turisme, lokal verdiskaping og næringsutvikling.

2.5 Kommuneplanens samfunnsdel “Mot 2030”, 2018

Visjon: Sammen for Alvdal

Mål 1: Det gode liv

Mål 2: Bærekraft

Utfordringer identifisert i samfunnsdelen er:

- Legge til rette for boligbygging som særlig tar sikte på å styrke Steia.
- Samarbeid mellom kommune, private og frivillige organisasjoner om best mulig ressursutnyttelse av kommunale og private anlegg, institusjoner og tilbud.

- Vurdere risiko- og sårbarhet i all planlegging, drift og forvaltning.
- Være oppdatert og ha tilstrekkelig kompetanse til å håndtere et variert og skiftende trusselbilde.

- Stimulere til og tilrettelegge for tilflytting for å få opprettholde vekst i befolkningen.
- Analysere årsaker og iverksette tiltak for å motvirke utflytting i aldersgruppen 20-39 år.

Dette har ført til 4 satsingsområder for kommunen de kommende årene:

Næringsutvikling * Sentrumsutvikling * Folkehelse * Omstillingskompetanse

2.6 Økonomiplan for Alvdal kommune 2020-2024

Økonomiplanen omfatter drift og investeringer for kommunens virksomhet, og skal så langt som mulig gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden.

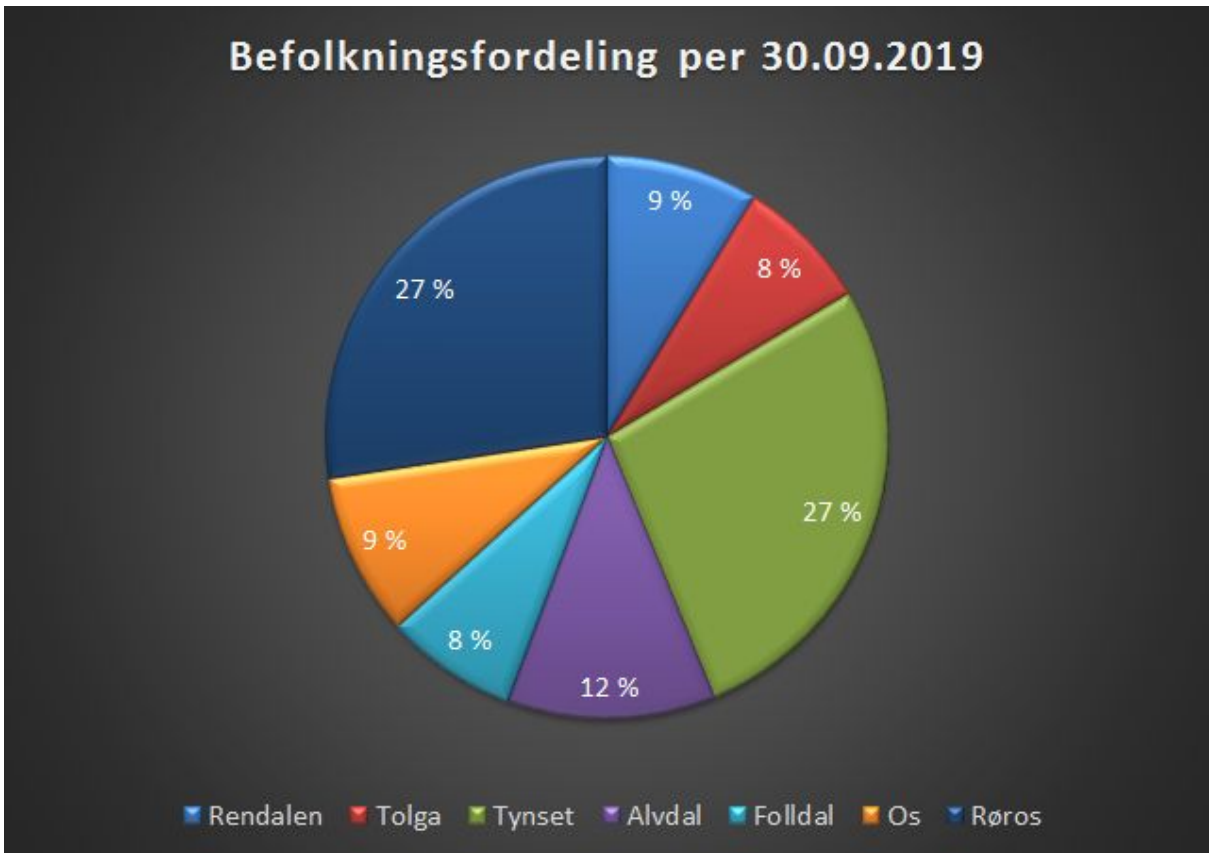
I budsjett for 2020 og økonomiplan 2020 - 2023 viser tallene at Alvdal kommune nå er i en utfordrende økonomisk situasjon. Kommunens samlede lånegjeld til investeringer vil pr 1/1-2020 være på kr. 250,9 millioner. Høy lånegjeld reduserer kommunens handlefrihet og fleksibilitet. Alvdal kommune må i de kommende 10 år ha et sterkt fokus på å nedbetale gjeld. I praksis betyr dette å holde investeringstakten på et så lavt nivå som mulig. Låneopptak til investeringer utover det som er absolutt påkrevet, må unngås.

Gjennom realiseringen av Sjulhustunet, vil Alvdal kunne tilby skole, kulturskole og fritidsaktiviteter i svært gode lokaler. Det bør jobbes aktivt for å utnytte potensialet i dette.

3 FJELLREGIONEN

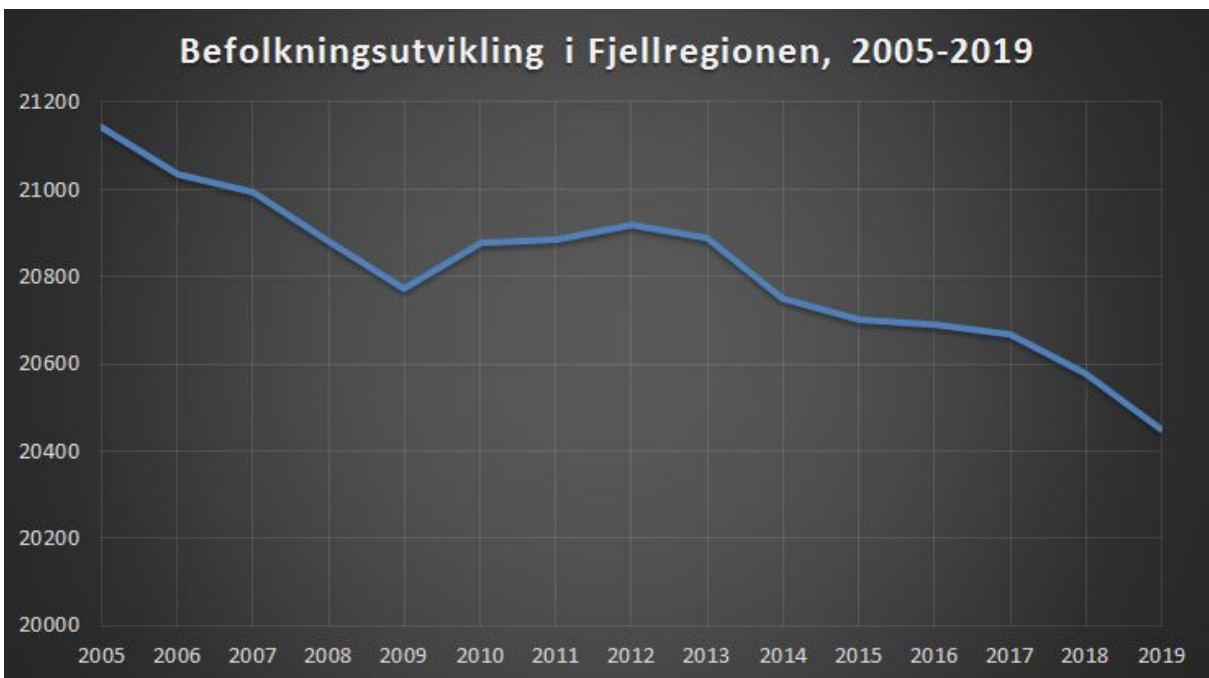
3.1 Befolkning

Det bor totalt 20 421 innbyggere i fjellregionen (juli 2019). 55 % av innbyggerne bor i Tynset og Røros kommuner, jevnt fordelt.

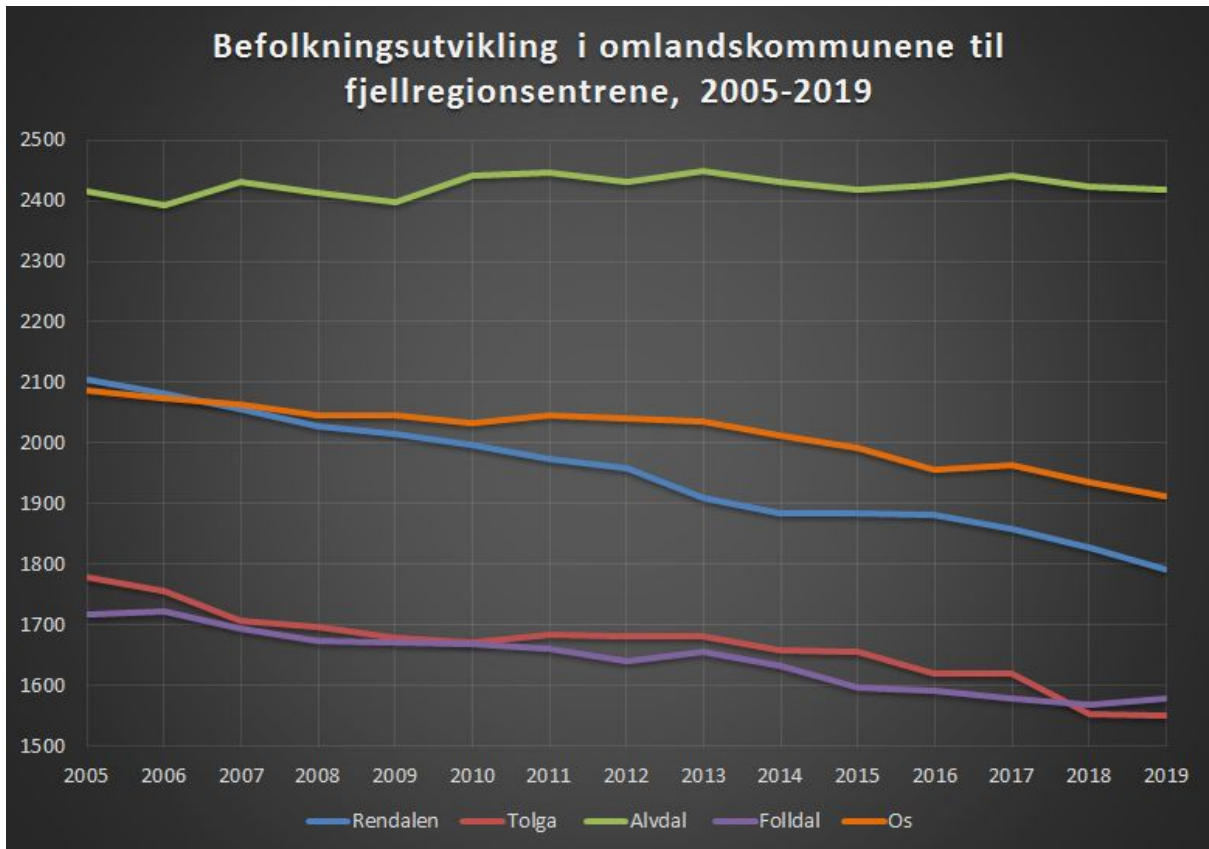
Figur 3.1-1: Befolkningsfordeling i Fjellregionen, 30.09.2019. Kilde: SSB.

Siden 2005 har regionen hatt en negativ befolkningsutvikling, og innbyggertallet har gått ned med ca. 690 personer.

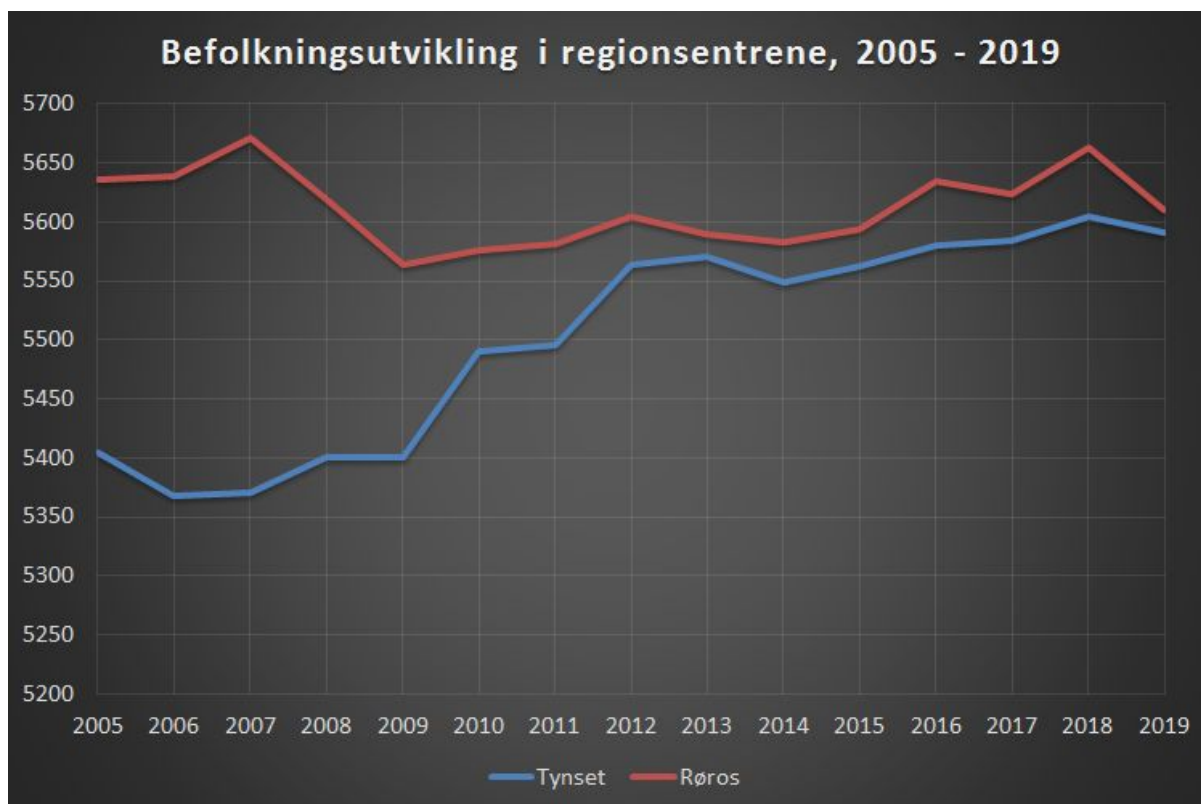
Figur 3.1-2: Befolkningsutvikling i Fjellregionen første kvartal, 2005-2019. Kilde: SSB.

Alvdal er den eneste av omlandskommunene med stabilt befolkningstall, med en økning på 2 personer siden 2005. Resterende omlandskommuner har befolkningsnedgang, hvor Rendalen har størst befolkningsnedgang, med en reduksjon på 314 personer.

Figur 3.1-3: Befolkningsutvikling i omlandskommunene til fjellregionsentrene første kvartal, 2005-2019. Kilde: SSB.

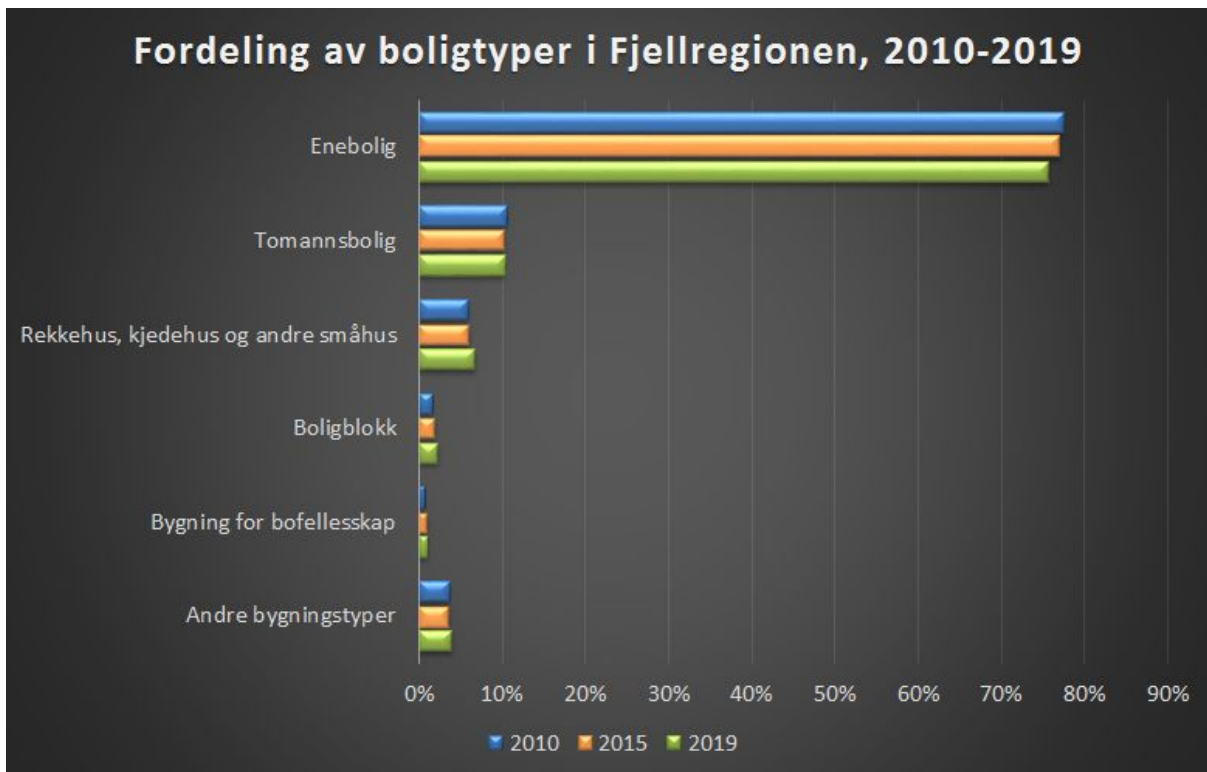
Rørros har hatt befolkningsnedgang i perioden, mens Tynset kommune har hatt befolkningsvekst.

Figur 3.1-4: Befolkningsutvikling i fjellregionsentrene første kvartal, 2005-2019. Kilde: SSB.

3.2 Boligbehov

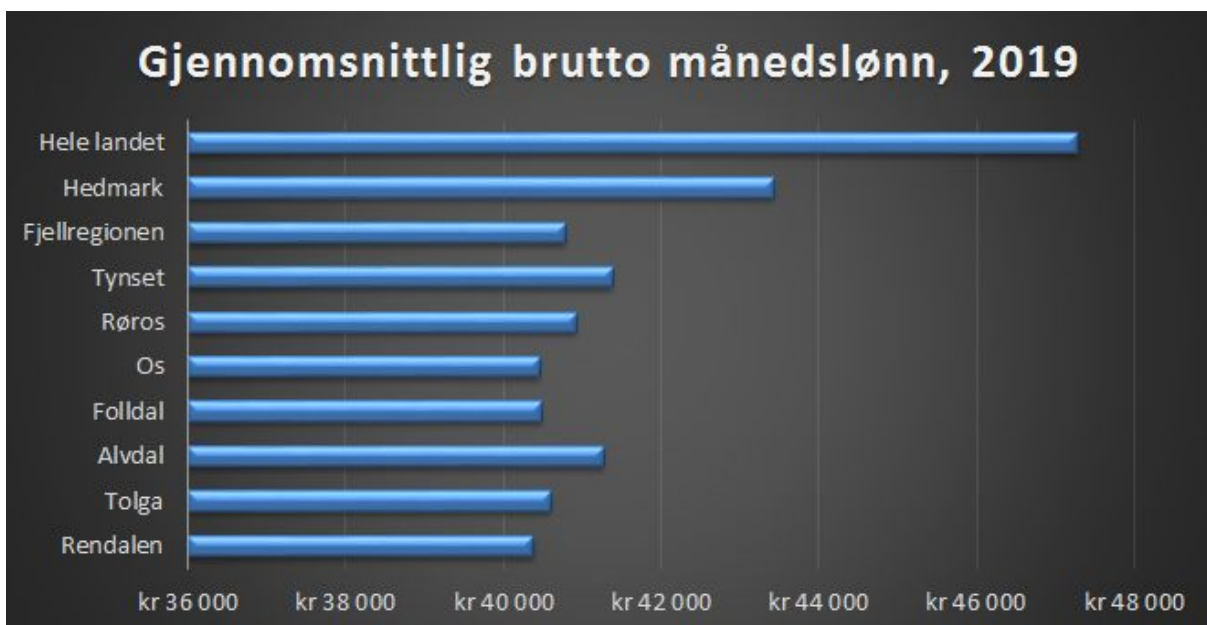
Regionen har en svak økning i rekkehus, kjedehus, andre småhus og boligblokker. Eneboliger har vært den vanligste botypen, men de siste 10 årene antyder en mild urbanisering. Dette er i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal, og transportplanlegging.

Figur 3.2-1: Fordeling av boligtyper i Fjellregionen, 2019. Kilde: SSB

3.3 Levekår

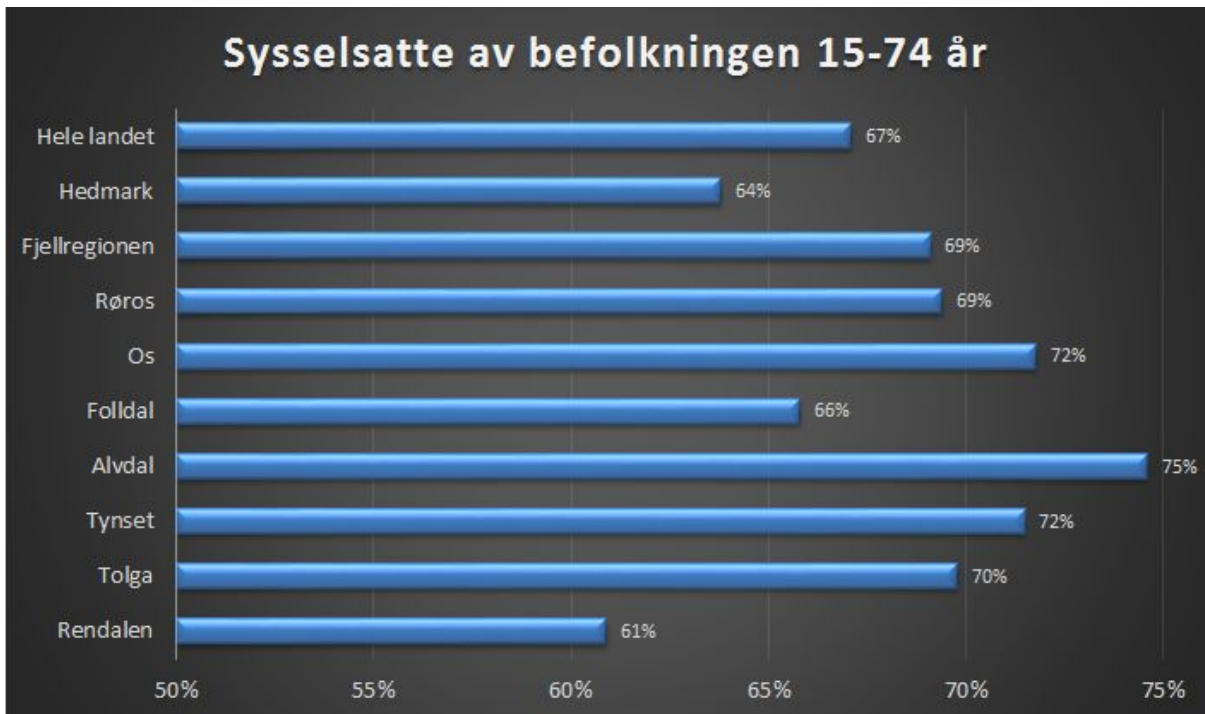
Fjellregionen har lavere brutto månedsinntekt enn fylket, som igjen har en lavere bruttoinntekt enn landsgjennomsnittet. Dette forklares med en høyere andel primærnærings, og lavere andel høyt lønnede jobber.

Figur 3.3-1: Gjennomsnittlig brutto månedslønn blant kommunene i regionen, 2019. Kilde:SSB

Arbeidsledigheten i fjellregionen (1,0 % av arbeidsstyrken er registrert arbeidsledige) er lav, sammenlignet med både landssnittet (2,1 %) og fylkessnittet (1,9 %).

Sysselsettingsgraden i Fjellregionen på 69,1 % er bedre enn både landssnittet og fylkessnittet. Kommunene, med unntak av Rendalen og Folldal, har høyere sysselsetting enn fylkes- og landsgjennomsnittet.

Figur 3.3-2: Sysselsettingsgrad, 15-74 år, for Hele landet, Hedmark og fjellregionen med tilhørende kommuner, 2019. Kilde SSB.

Fjellregionen har mye lavere uføregrad enn resten av Hedmark, og litt over landssnittet. Sykefraværet er også lavt og samtlige kommuner ligger lavere enn landet og Hedmark.

3.4 Næringsliv

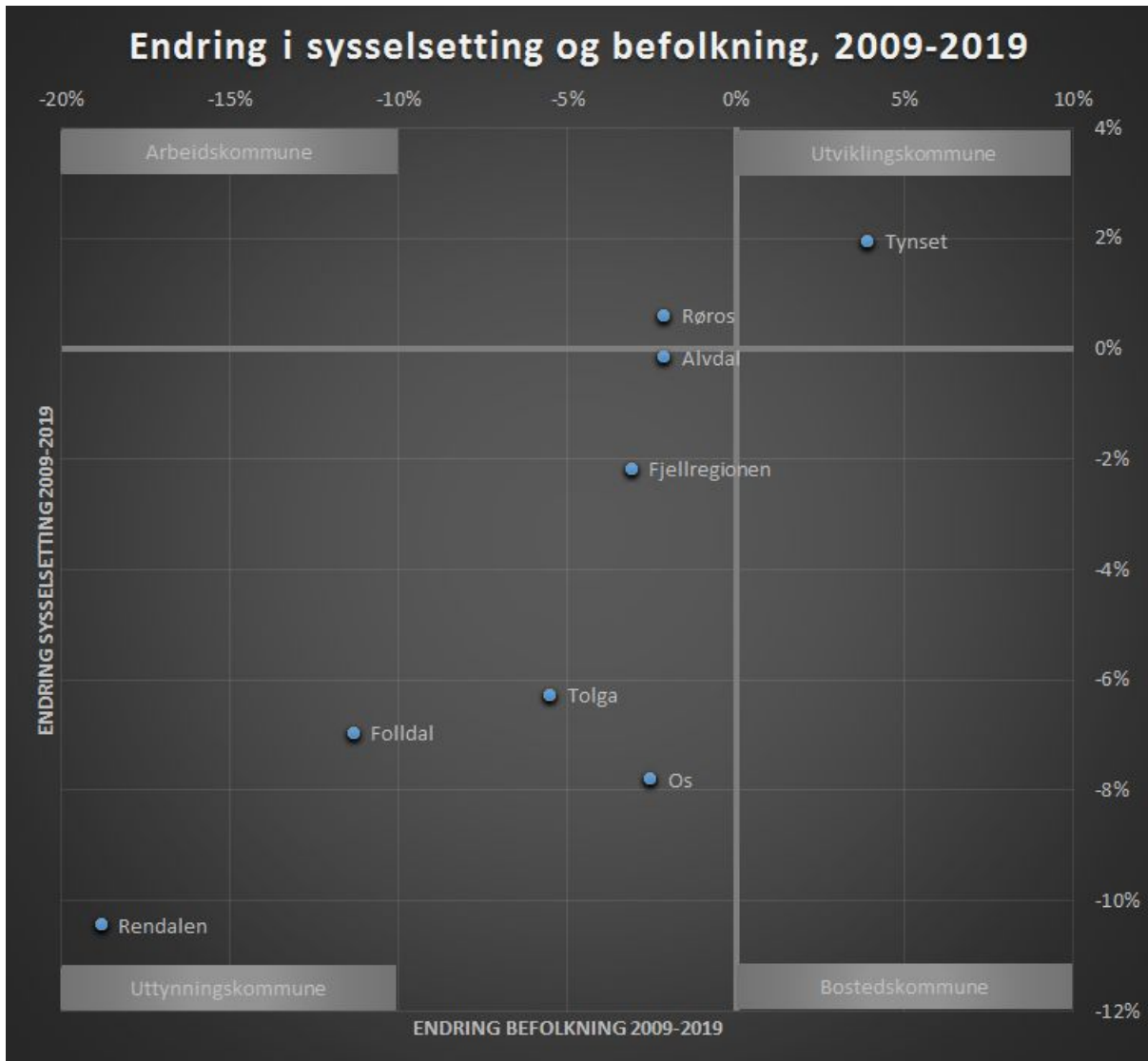
Endring i sysselsetting og befolkning kan vise om en kommune er en utviklingskommune, arbeidskommune, bostedskommune eller uttynningskommune, se figur 3.4-1.

Tynset er den eneste utviklingskommunen i Fjellregionen med vekst i både sysselsetting og befolkning.

Røros og Alvdal ligger begge ganske nær uendret situasjon i 10 års perioden. Dette tilsier at hvilke type kommune disse er kan lett endres. I perioden 2009-2019 er Røros en arbeidskommune og Alvdal en uttynningskommune.

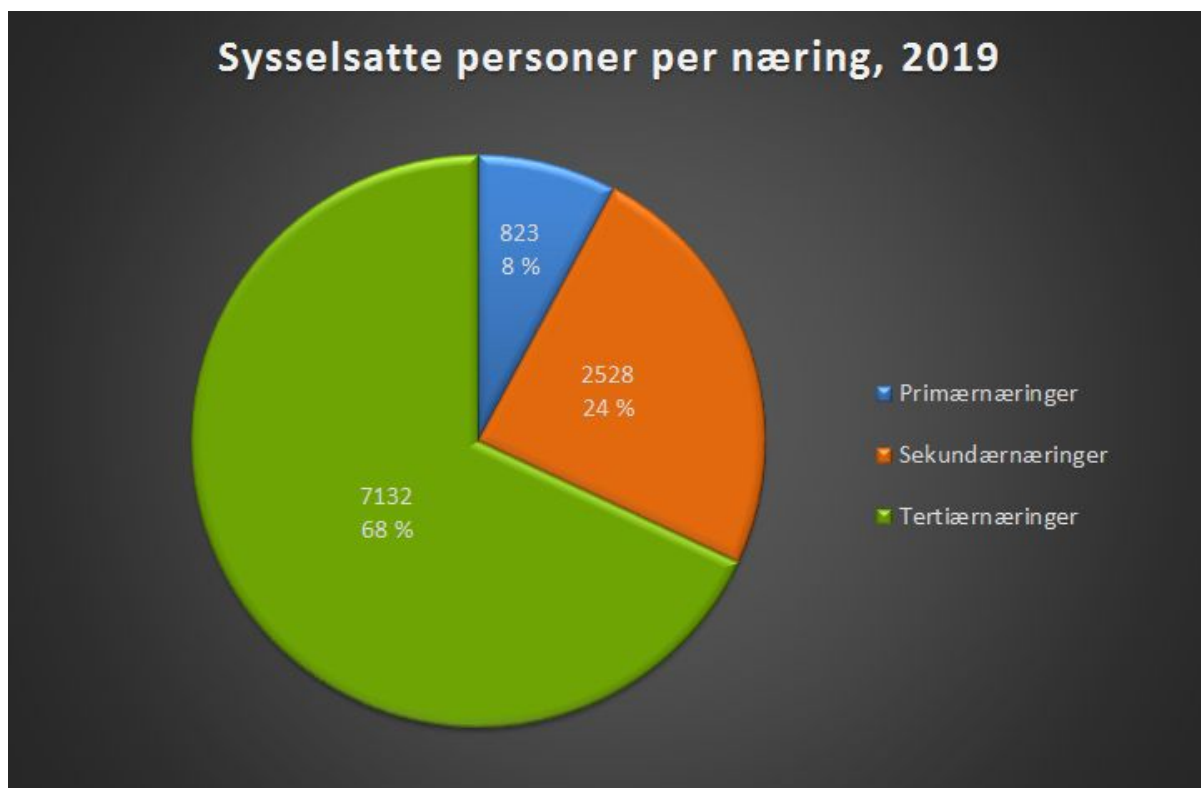
De øvrige kommunene i Fjellregionen har befolknings- og sysselsetningsnedgang, dvs. er uttynningskommuner. Rendalen er den kommunen i regionen som har størst nedgang på

begge. Fjellregionen som helhet klassifiseres som en uttynningsregion. Samlet sett har det altså vært en nedgang i sysselsettingen og befolkningen i Fjellregionen i 10 års perioden.

Figur 3.4-1: Vekst i befolkning og sysselsetting. Kilde: SSB

Det generelle bildet i Fjellregionen er økt urbanisering. Tilsvarende utvikling gjelder også for antall arbeidsplasser.

Figur 3.4-2: Sysselsatte personer per næring, 2019. Kilde: SSB.

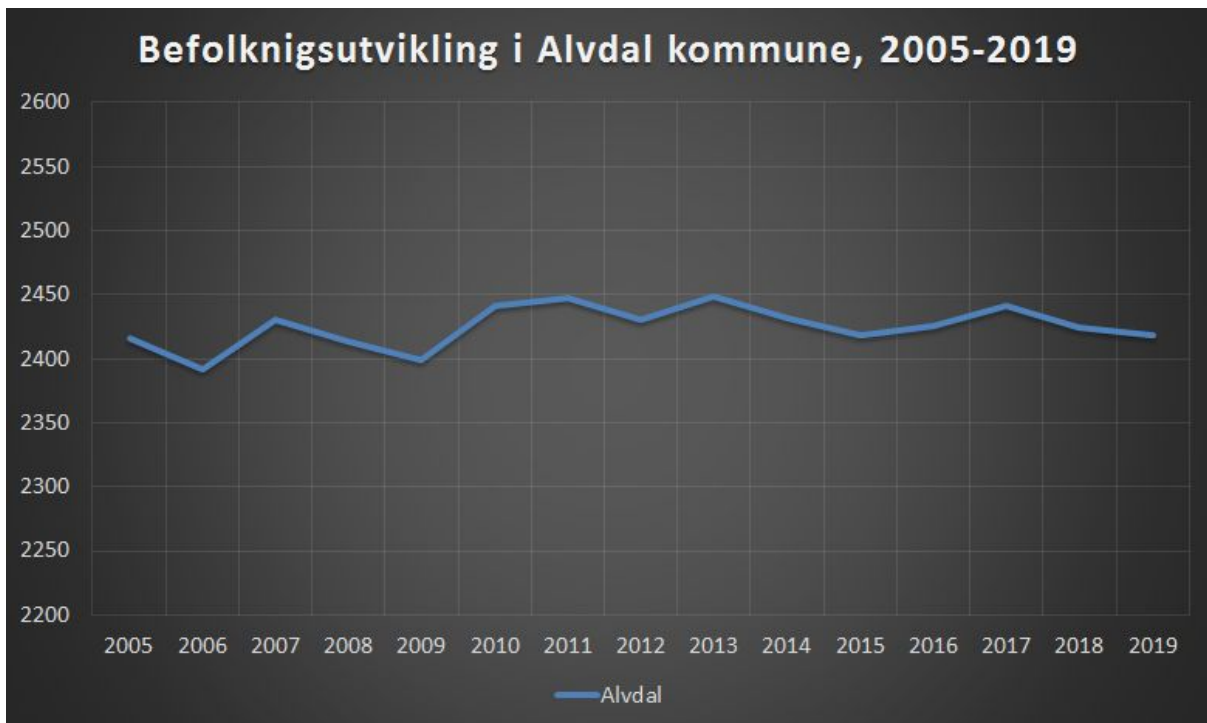
Denne statistikken inneholder kun et arbeidsforhold per person, og det prioriteres arbeidsforhold som lønnstakere foran selvstendig næringsdrivende. Derfor vil personer som har gardsbruk i tillegg til en "vanlig 08:00-16:00" jobb, registreres under 08:00-16:00 jobben. Det blir derfor en feilkilde, siden flere personer jobber i fjøset utenfor "vanlig arbeidstid".

Fjellregionen har en større prosentandel primærnæringer enn landsgjennomsnittet. Hvor fjellregionen ligger på 8% så ligger landet på 2,2%.

4 ALVDAL KOMMUNE SOM SAMFUNN

4.1 Befolkning

Befolkningsutviklingen er viktig for framtidig utvikling i kommunen, og er dimensjoneringsgrunnlag for planlegging/tilrettelegging av tjenestetilbudet. Befolkningsutviklingen er vanskelig å forutse da den er avhengig av flere faktorer, blant annet hvor attraktiv kommunen er for bosetting og etablering av arbeidsplasser.

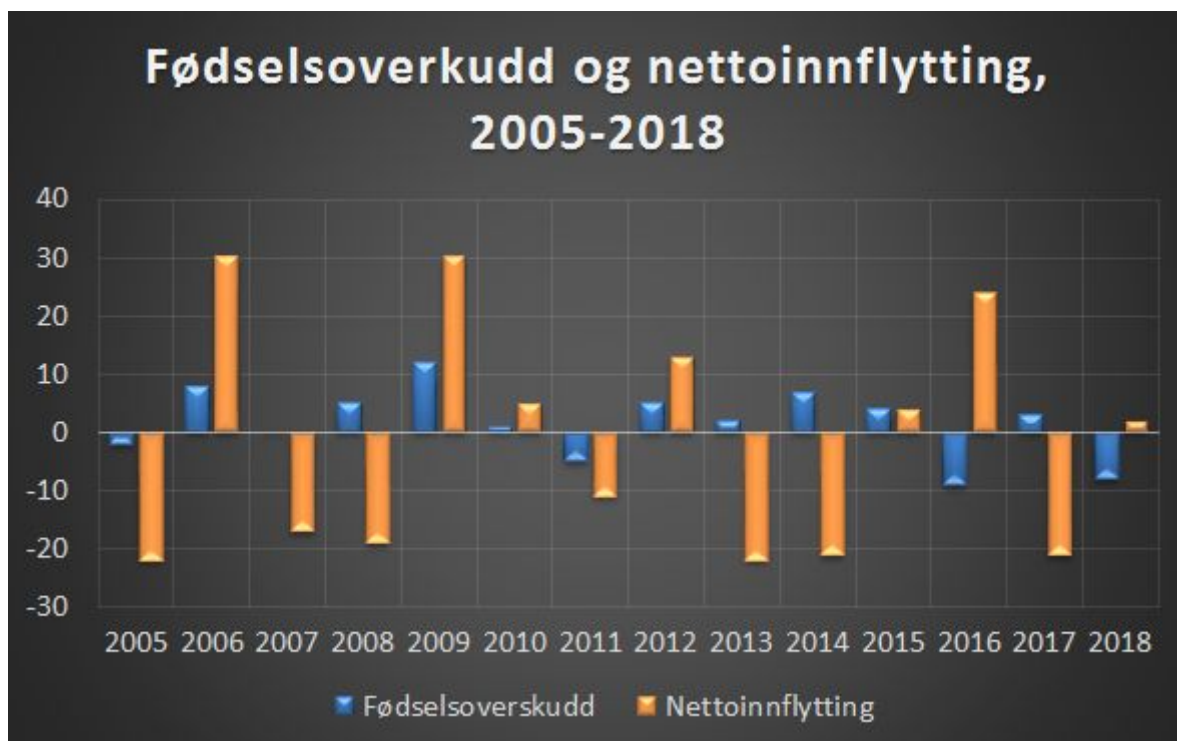

Figur 4.1-1: Befolkningsutvikling i Alvdal kommune første kvartal, 2005-2019. Kilde: SSB.

Figur 4.1-1 illustrerer utviklingsforløp for Alvdal kommune. Folketallet har vært relativt stabilt i perioden mellom 2005 og 2019.

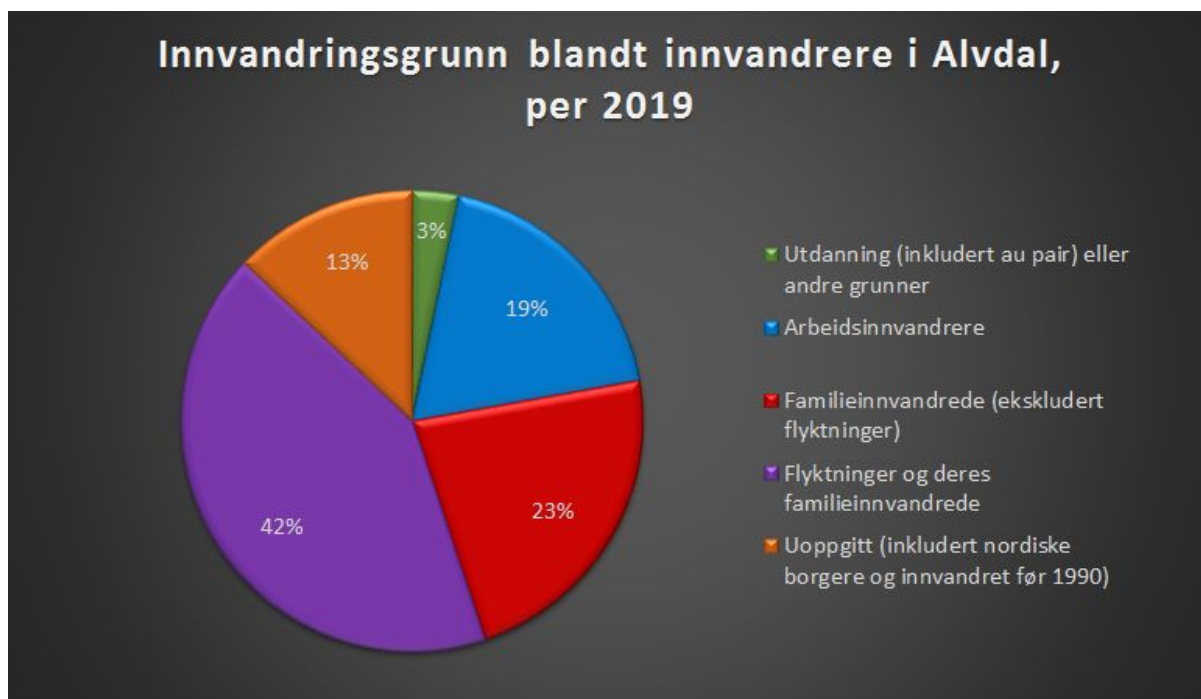
I henhold til SSB tall var Alvdals befolkning den 01.01.2019 omtrent lik befolkningen i 01.01.2005. I årene mellom har befolkningsveksten variert mye, både på pluss og minussiden. Den største nedgangen var på 24 personer i 2005, og største økningen var på 42 personer i 2009.

Fødselsoverskuddet i Alvdal kommune har totalt sett i denne perioden vært positiv. Innvandringen er også positiv, men innenlandsflytting er negativ, og bidrar til at nettoinnflyttingen er negativ.

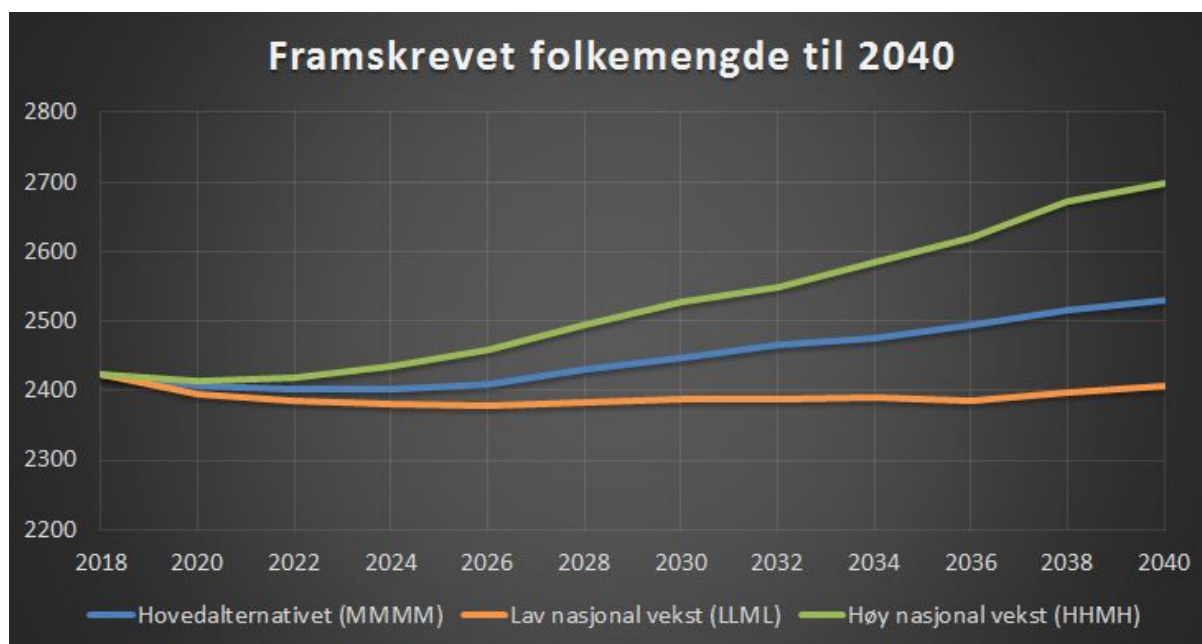
Figur 4.1-2: Fødselsoverskudd og nettoinnvandring. Kilde: SSB, 07.02.2020.

Innvandrerne i kommunen kan deles inn etter innvandringsgrunn, se figur 4.1-3. Dette viser at flyktninger med deres familieinnvandrede utgjør den største enkeltgruppen. En omtrent like stor del utgjøres, samlet sett, av arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere, utenom flyktninger.

Figur 4.1-3: Innvandringsgrunn i Alvdal kommune, 2019. Kilde:IMDi, 02.03.2020.

Det er gjort analyser på framskrevet folkemengde med bakgrunn i tre alternativer, se figur 4.1-4. Alternativene avhenger av om det er lav, middels eller høy nasjonal vekst. Middels nasjonal vekst er omtalt som hovedalternativet og viser en økning på ca. 100 personer i Alvdal. Sammenlignet med tallene fra de siste årene er dette et høyt tall og alternativet med lav nasjonal vekst er mer reell.

Figur 4.1-4: Framskrevet folkemengde. Kilde: SSB, 16.01.2020

Alderssammensetning en viktig parameter for framtidig befolkningsutvikling. I figur 4.1-5 nedenfor er befolkningen delt inn i 5 aldersklasser, basert på et livssyklusperspektiv.

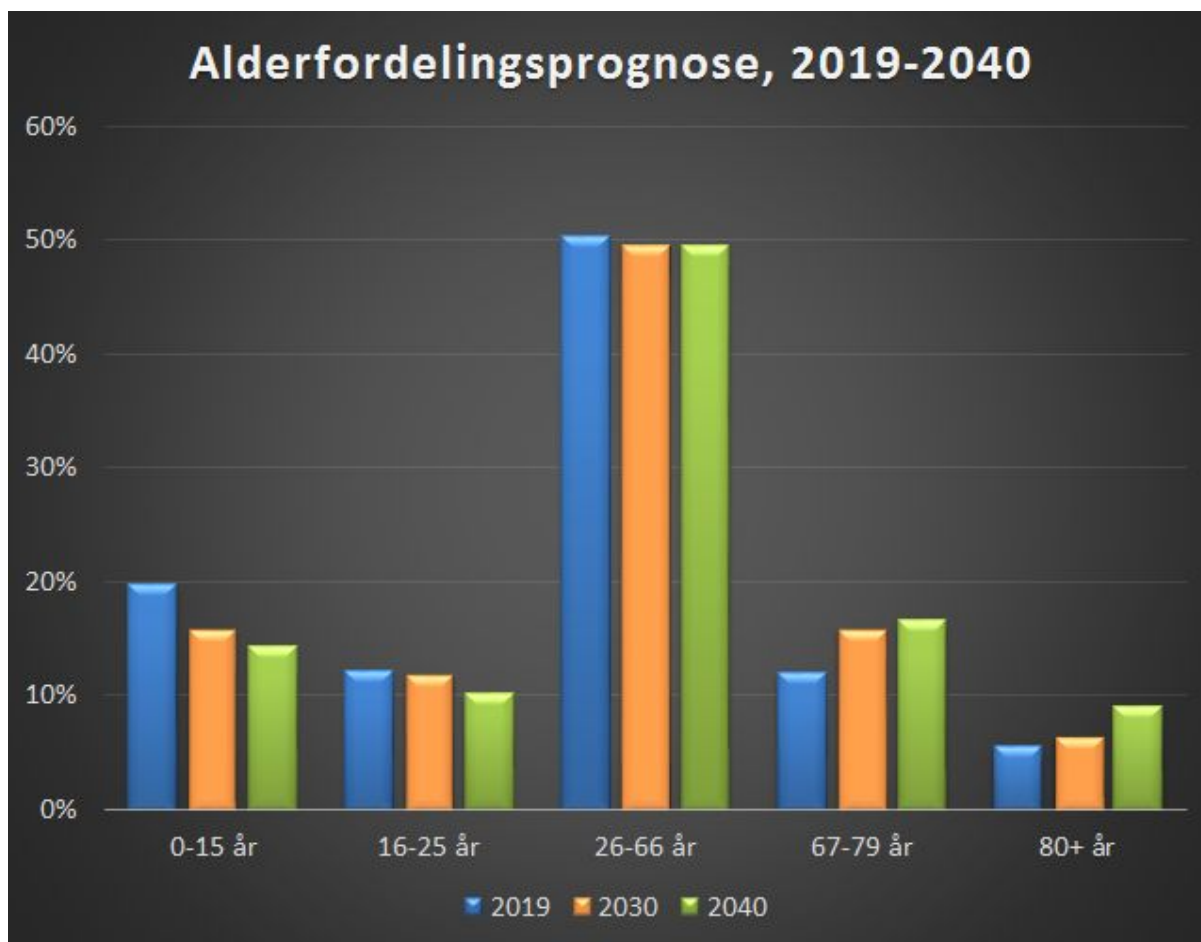
Den første gruppen er 0-15 år, altså barn i førskole/barnehage og på grunnskole.

Den andre gruppen er 16-25 år, Ungdommer/unge voksne som studerer videre utdanning (videregående/høyskole/universitet).

Den tredje gruppen er 26-66 år, voksne i arbeid. Yngre voksne er typiske flyttere som har med seg barn og ungdom.

Den fjerde gruppen er 67-79, pensjonsalder. For stadig flere avsluttes yrkesaktiviteten ved nærmere 60, mens den for andre varer helt fram til 70- års alder eller mer. Det velges her å operere med yrkesaktiv alder opp til 67 år. Mange har fortsatt god helse og ressurser til et aktivt liv.

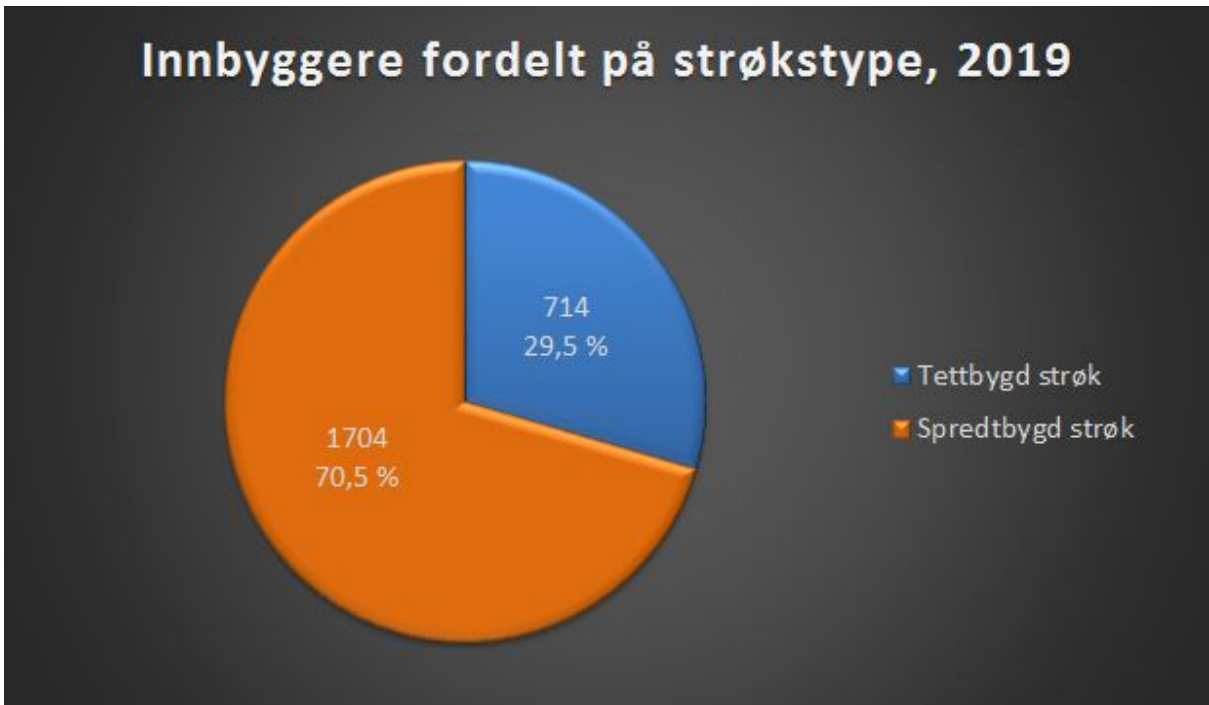
Den femte gruppen er de over 80 år. Det er i denne gruppen det er flest som trenger pleie fra familiemedlemmer eller det offentlige apparatet.

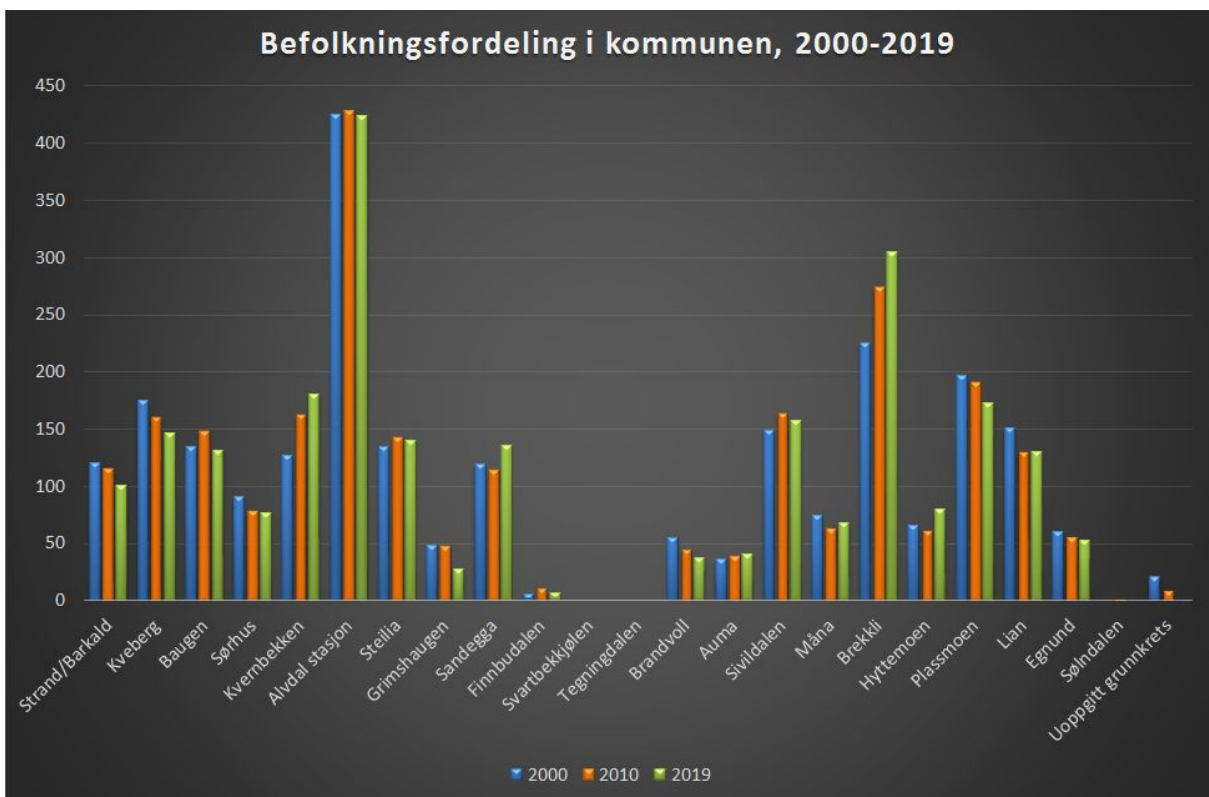
Figur 4.1-5: Aldersfordeling i Alvdal, prognose iht. lav nasjonal vekst. Kilde: SSB, 10.02.2020.

Forholdet mellom innbyggere i arbeidsfør alder (26-66) og eldre innbyggere (80+) forventes å bli redusert fram mot 2040. I 2019 var det 9,1 voksne per eldre, mens prognosene viser at i 2040 vil det være 5,4 voksne per eldre. Dette betyr at det blir langt færre yrkesaktive i forhold til gamle/hjelpetrequende.

Det er også interessant å se på befolkningstall i forhold til hvor kommunens innbyggere bor. I 2019 bor ca. 30 % av Alvdals befolkning i tettbygd strøk, det vil si Alvdal tettsted i henhold til SSB's definisjon. Et mer nyansert bilde kan man få ved å se nærmere på grunnkretsene i kommunen, figur 4.1-7.

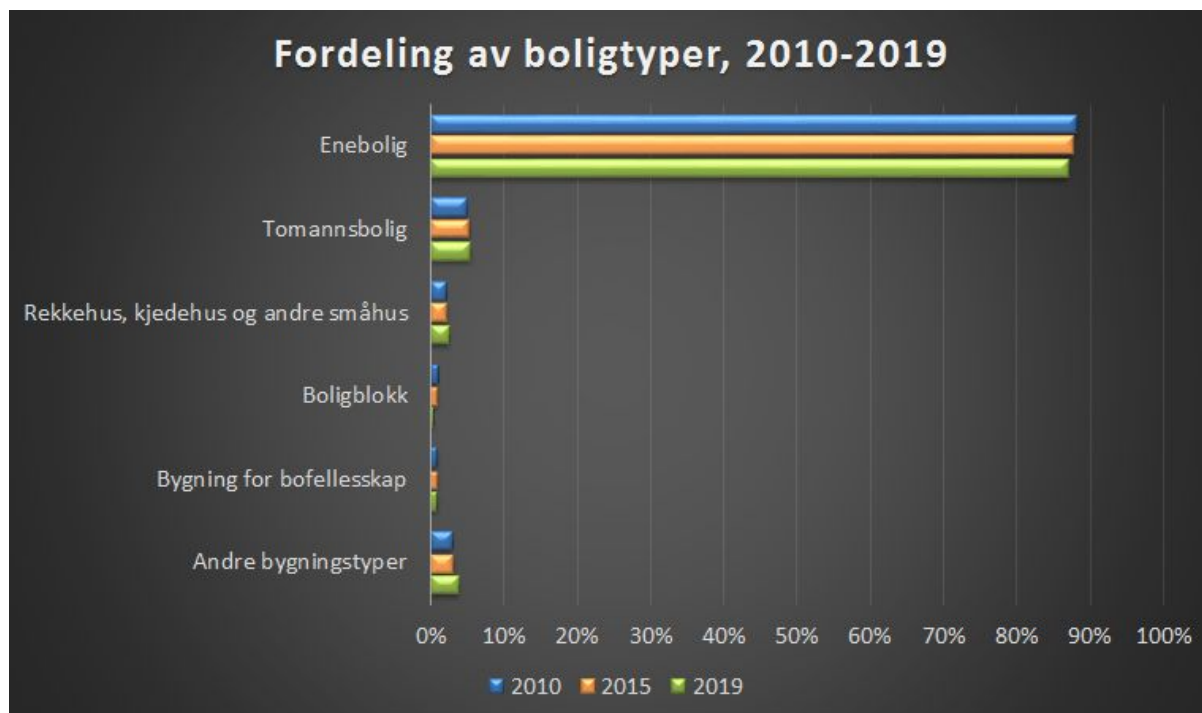
Figur 4.1-6: Innbyggere fordelt på strøkstype, 2019. Kilde: SSB, 10.02.2020.

Figur 4.1-7: Befolkningsfordeling etter grunnkrets i kommunen. Kilde: SSB, 10.02.2020.

Utfordring:
 Opprettholde en positiv befolkningsutvikling for Alvdal. Utvikle en robust befolkningsstruktur.

4.2 Boligbehov

Figur 4.2-1: Fordeling av eksisterende boligtyper i kommunen. Kilde: SSB.

En kan ane en trend mot færre tradisjonelle eneboliger og mer fortetting i eksisterende boligområder i form av tomannsboliger, samt rekkehus, kjedehus og andre småhus.

Ut av de reguleringsplanene som har blitt vedtatt siden 01.01.2016 så er det omtrentlig 32 nye tomter til eneboliger (eller tomannsboliger), samt mulige 37 nye tomter i kombinerte formål. Tomtene i kombinert formål kan enten brukes til eneboliger (eller tomannsboliger) eller til fritidsbebyggelse/utleiehytter. Planene vedtatt rundt Steia åpner i tillegg opp for fortetting i eksisterende eneboligområder, uten spesifiserte antall.

Ut i fra befolkningsveksten de siste 20 år, som er på 2 personer, så har vi gjennom de siste 4 årene regulert flere boenheter enn befolkningsutviklingen krever.

Det er rikelig med ferdig regulerte boenheter. Spørsmålet er om boenhetene er attraktive for markedet og om det er rett fordeling av boligtyper og lokalisering.

Grunnen til at volumet av byggeprosjekter holdes oppe når befolkningsveksten er lav kan skyldes at personer som arver hus i kommunen ikke selger dem. Hvis nye eiere ikke flytter tilbake til kommunen blir hus brukt som fritidsboliger eller stående tomme. Registrerte tilfeller av boliger som brukes som fritidsbolig er 54 stk.

Alvdal kommune har etablert et volum på kommunalt disponerte boliger som i stor grad samsvarer med behovet når man sammenligner seg med tilsvarende kommuner. Alvdal har pr i dag 69 kommunalt disponerte boliger. Kommunen eier 61 boliger og har disposisjonsrett på 6 fremleieboliger, hvorav ett er bofellesskap med plass til 3 personer og en omfatter 3

mindre hybler. 2 av framleiekontraktene er sagt opp og avvikles i nær framtid. Kommunen eier flere eneboliger spredt rundt i sentrum av kommunen.

Flere av boligene er ikke egnet til formålet da de forutsetter stor innsats fra kommunens side knyttet til vedlikehold både inne og ute. Boligene er heller ikke i henhold til dagens krav til universell utforming. Ny boligsosial handlingsplan, planlagt vedtatt 28.05.2020, foreslår derfor at kommunens eneboliger – over tid – selges og erstattes ved kjøp av leiligheter og hus i nye boligprosjekter i sentrumsnære områder. Boligene bør ha en slik beliggenhet at de er i gangavstand til kollektive transportmidler samt handels- og servicetilbud. Omsorgsboliger, i kommunal eller privat regi, bør etableres i nærhet til basen for hjemmebaserte tjenester og Solsida.

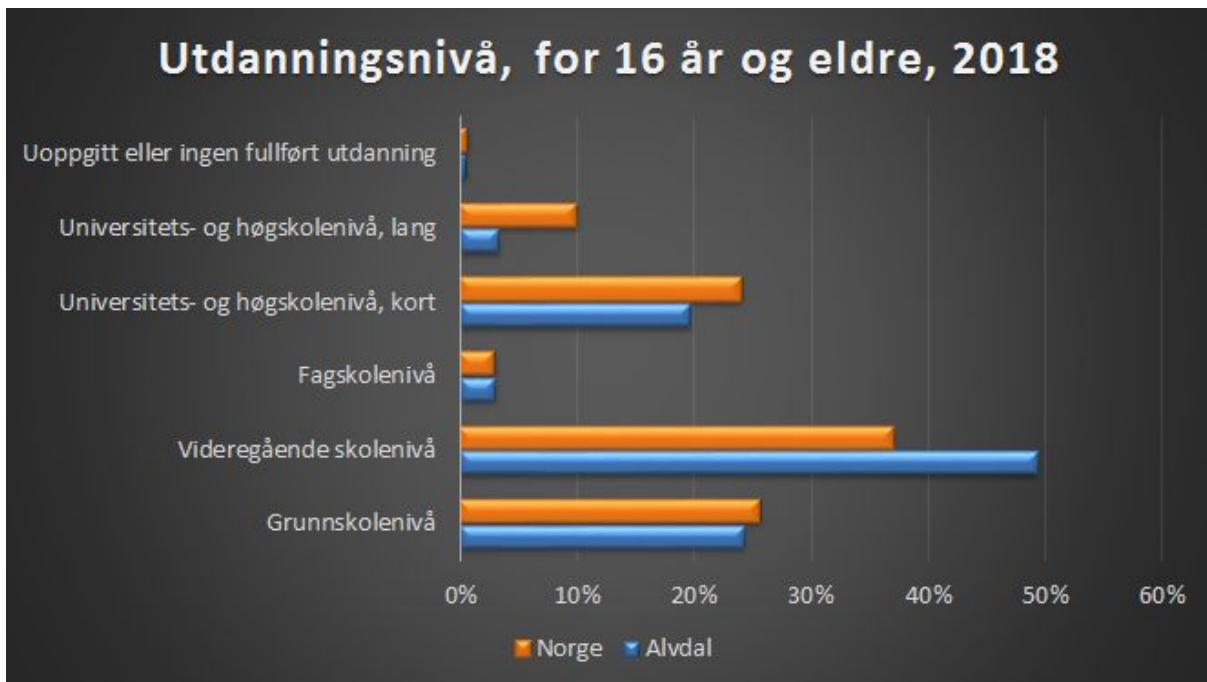
Utfordring:
Skape et variert boligmarked i kommunen. Ha universelt utformede boliger i tilknytning med dagligvare og kollektivknutepunkt.
Eldre kommunal boligmasse, uten universell utforming, og variasjon.

4.3 Levekår

4.3.1 Utdanning

Sammenlignet med landet så har Alvdal 12% høyere andel som har videregående som siste fullførte utdanningsnivå, mens tall for universitet og høyskoleutdanning ligger noe under. Dette gjelder spesielt for lang utdanning i universitet eller høyskole.

Tilbudet av videregående skoler omfatter både Storsteigen videregående skole og Nord Østerdal videregående skole i Tynset. Her tilbys videregående samt fagskoleutdanning for voksne. Tynset studie- og høyskolesenter gir et tilbud om etter- og videreutdanning samt tilbud om desentralisert utdanning i samarbeid med flere av landets høyskoler. Dette er gode tiltak for å styrke utdanningstilbudet i Nord Østerdal.

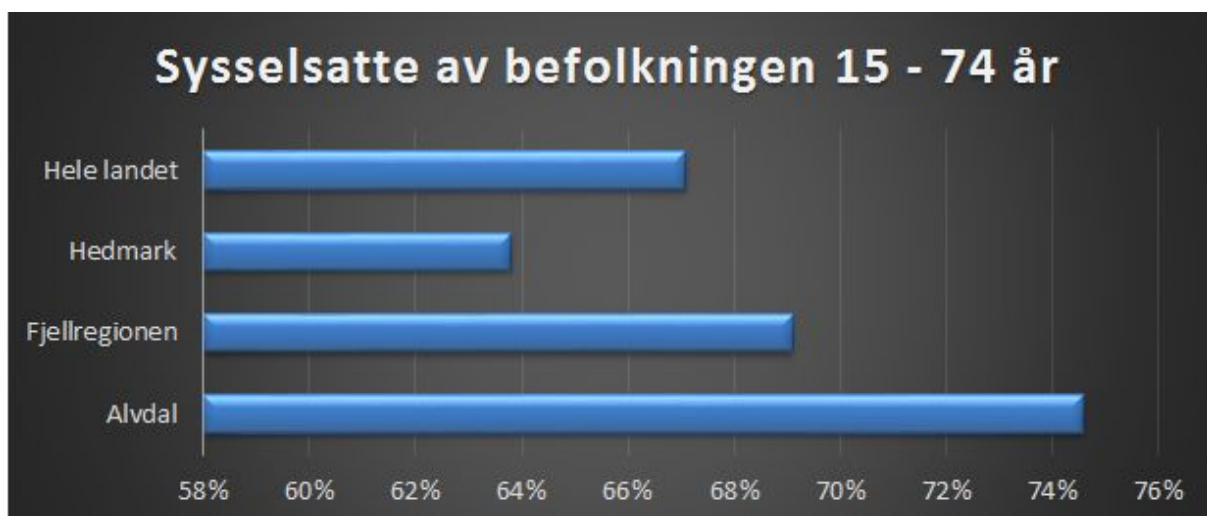

Figur 4.3-1. Siste fullførte utdanningsnivå, for 16 år og eldre, 2018 oppover. Kilde: SBB.

Utfordring:
 Stimulere til høyere utdanning for befolkningen. Legge til rette for kompetansearbeidsplasser.

4.3.2 Sysselsetting

Arbeidsledigheten i Alvdal (0,6%) er lav, sammenlignet med både landssnittet (2,1 %) og fylkessnittet (1,9%). Alvdal har en sysselsettingsgrad på ca. 74,6 % som er den høyeste sysselsettingsgraden i regionen, og er høy sammenlignet med Norge, som har en sysselsettingsgrad på 67,1%.

Figur 4.3-2: Sysselsatte av befolkningen, 15-74 år, 2019. Kilde: SSB.

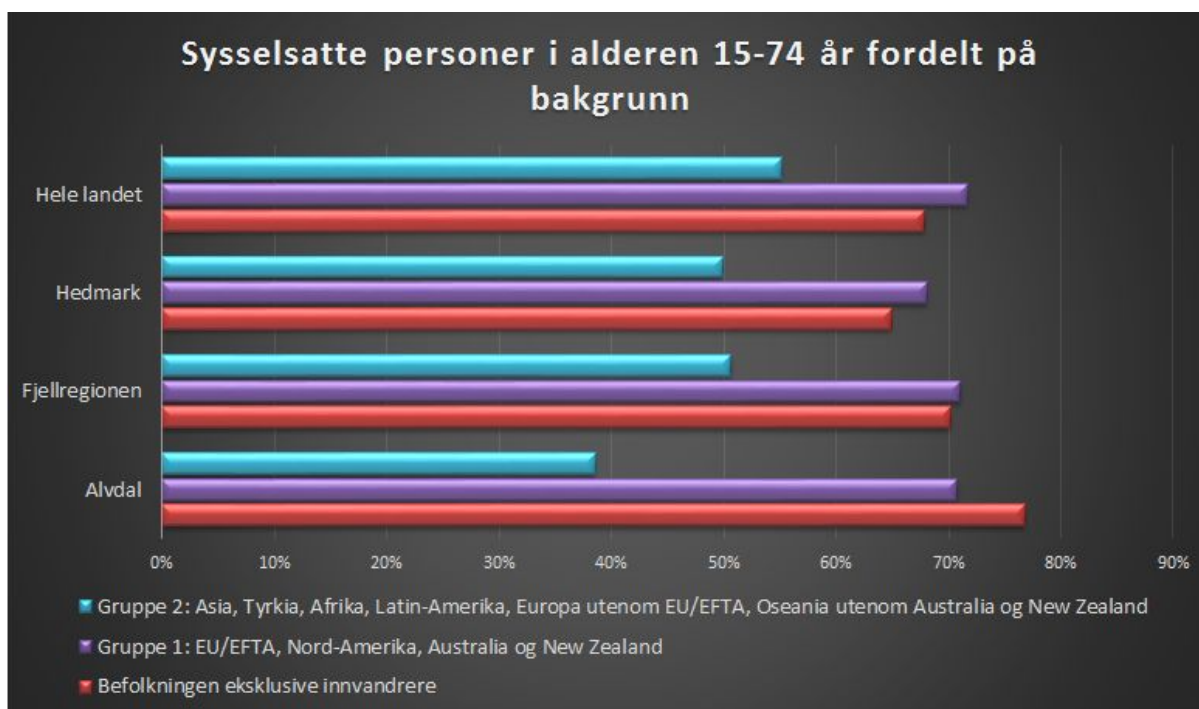
For Alvdal er det positivt med nærhet til et større arbeidsmarked i regionen. Først og fremst Tynset, men også i de andre nabokommunene.

Utfordring:
Videreføre kommunens gode sysselsettingsstatistikk.

4.3.3 Integrering

En indikator for integrering kan være andelen innvandrere med yrkesdeltakelse/i arbeid.

Andelen innvandrere i Alvdal kommune er lavere enn i Hedmark totalt (8,64% mot 11,23%), og landet totalt (17,72%). Hvor godt integrert innvandrerbefolkningen er i arbeidslivet er forsøkt vist i figuren nedenfor. I Alvdal er sysselsettingen blant innvandrere fra den vestlige verden en del lavere enn blant ikke-innvandrere, i motsetning til gjennomsnittet, hvor disse er om lag like eller høyere.

Figur 4.3-3: Sysselsatte 15-74 år, i prosent av personer i alt i hver gruppe, 2018. Kilde: SSB.

En svakhet med denne statistikken er at Statisk sentralbyrå beregner andelen ut fra aldersgruppen 15-74 år. Det er i dag et fåtall yrkesaktive i landet i aldersgruppen 15-20 år. Videre er det mange som går av med pensjon ved fylte 67 år. Kommuner med et relativt stort innslag av flyktninger mellom 15-20 år kan komme uheldig ut i denne integrerings-statistikken. Statistikk viser at forskjellen i sysselsetting mellom arbeidsinnvandrere og flyktninger jevnes ut etter ca. 10 års botid. Dette kommer delvis av at flyktninger har rett og plikt til norskopplæring, og mange velger å fortsette med skole/utdanning.

I henhold til tall fra Kommunebarometeret 2019 går 73% av barn med innvandrerbakgrunn i barnehage, noe som er viktig med tanke på språk og inkludering. Videre har Tynset opplæringscenter et interkommunalt ansvar for norsk- og samfunnskunnskapsopplæring for kommunene Fолldal, Alvdal, Tolga og Tynset, Flykningetjenesten har ansvar for bosetting, grunnskoleopplæring for voksne, og ansvar for introduksjonsprogrammet for flyktninger i Alvdal kommune.

Utfordring:
Få innvandrere fra Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand, inn i arbeidslivet. Få flere barn av innvandrerbakgrunn inn i barnehage.

4.3.4 Folkehelse

Folkehelse defineres som befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeles seg i befolkningen, mens folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme befolkningens helse.

Kommunen har gjennom folkehelseloven ansvaret for å ha oversikt over helsetilstanden og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, fastsette overordnede mål og strategier og iverksette nødvendige tiltak.

Alvdal har en uføregrad på 10,0 %, som er lavere enn for fjellregionen og landet.

Alvdal kommune har et sykefravær på 3,9 (legemeldt fravær siste kvartal 2019), noe som er under landssnittet på 6,4% og fylkessnittet på 6,8%.

Ungdatasenteret's undersøkelse av trivsel blant barn og unge (2018) gir et bilde av hvordan ungdom på ungdomsskole og videregående trives med skole, fritid, hjem og lokalmiljø. Man kan ut fra undersøkelsen dra noen slutninger om ungdommens trivsel og behov i lokalmiljøet. Det ser ut som om det er lite uformelle møteplasser/lokaler for å treffe andre barn og unge på fritida, selv om mulighetene i forhold til idrettsanlegg og kulturtilbud ansees som bra. Det er en nedgang i de som er fornøyd med lokalmiljøet, sammenlignet med undersøkelsen gjort i 2015.

I Alvdal er det om lag 80 ulike lag og foreninger. Bare innen musikk og idrett er det over 20 ulike foreninger. Blant disse kan nevnes flere sangkor, musikkorps, idrettslaget, skytterlaget og turforeningen som til sammen har en formidabel medlemsmasse. Foreningene har en kulturell betydning i tillegg til en betydning med tanke på bokkvalitet og sosiale nettverk i kommunen.

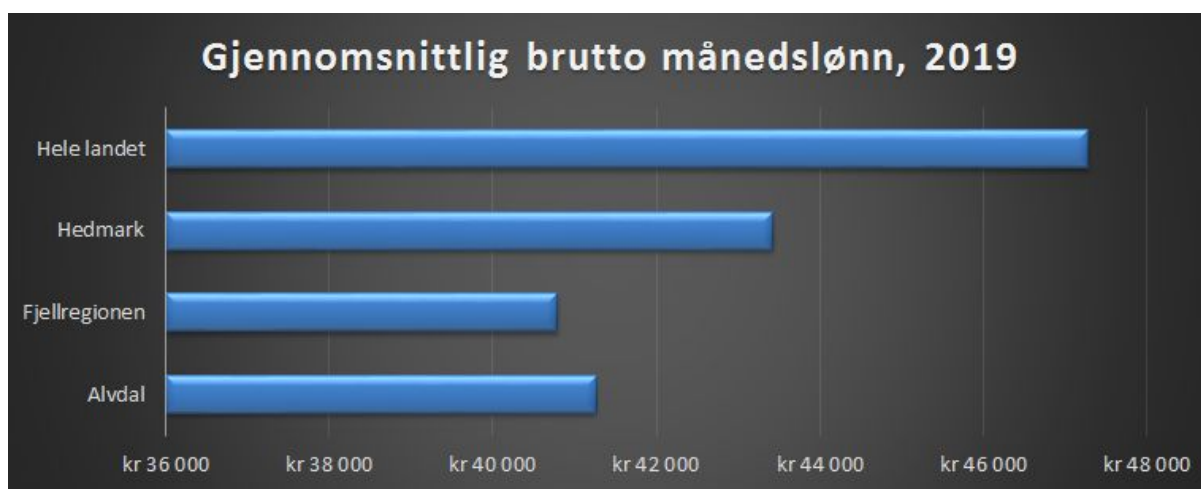
Det finnes mange muligheter for å utøve friluftsliv i kommunen. Det kjøres milevis med skiløyper, og det er gode muligheter for å være aktiv.

Innbyggere tilknyttet kommunale vannverk har god kvalitet på drikkevannet. Innregistrerte data for private vannverk viser at dette vannet også er av bra kvalitet.

Utfordring:
Ha uformelle møteplasser/lokaler for barn og unge.

4.3.5 Økonomi

Sammenlignet med de andre kommunene i regionen kommer Alvdal godt ut i forhold til gjennomsnittlig bruttoinntekt, bare Tynset kommer bedre ut. Sammenlignet med landssnitt og fylkessnitt ligger Alvdal kommune lavere på statistikken.

Figur 4.3-4: Gjennomsnittlig månedslønn, 2019. Kilde: SSB.

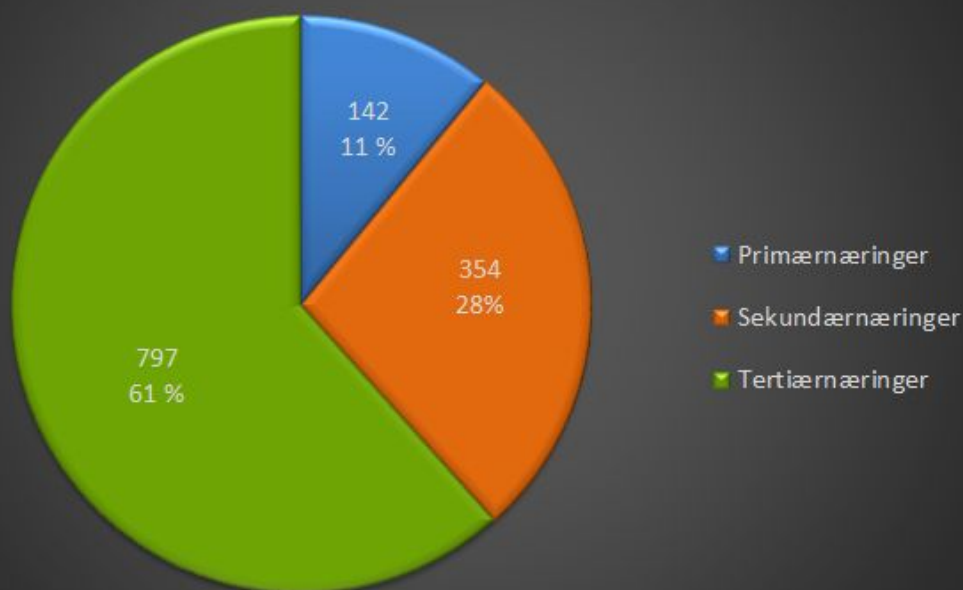
Utfordring:
Holde inntektsnivået for de næringer som er viktige og særegne for Nord-Østerdalen på et tilfredsstillende nivå. Etterstrebe å øke bruttoinntekten i kommunen i samsvar med fylkesnivået.

4.4 Næringsliv

4.4.1 Næringsstruktur

Næringsstrukturen i kommunen kan deles opp i primær-(fremstilling av råvarer: jordbruk, skogbruk, jakt og fiske), sekundær- (industri og råvarebearbeidende næring) og tertiærnæring (servicenæring/tjeneste herunder offentlig sektor).

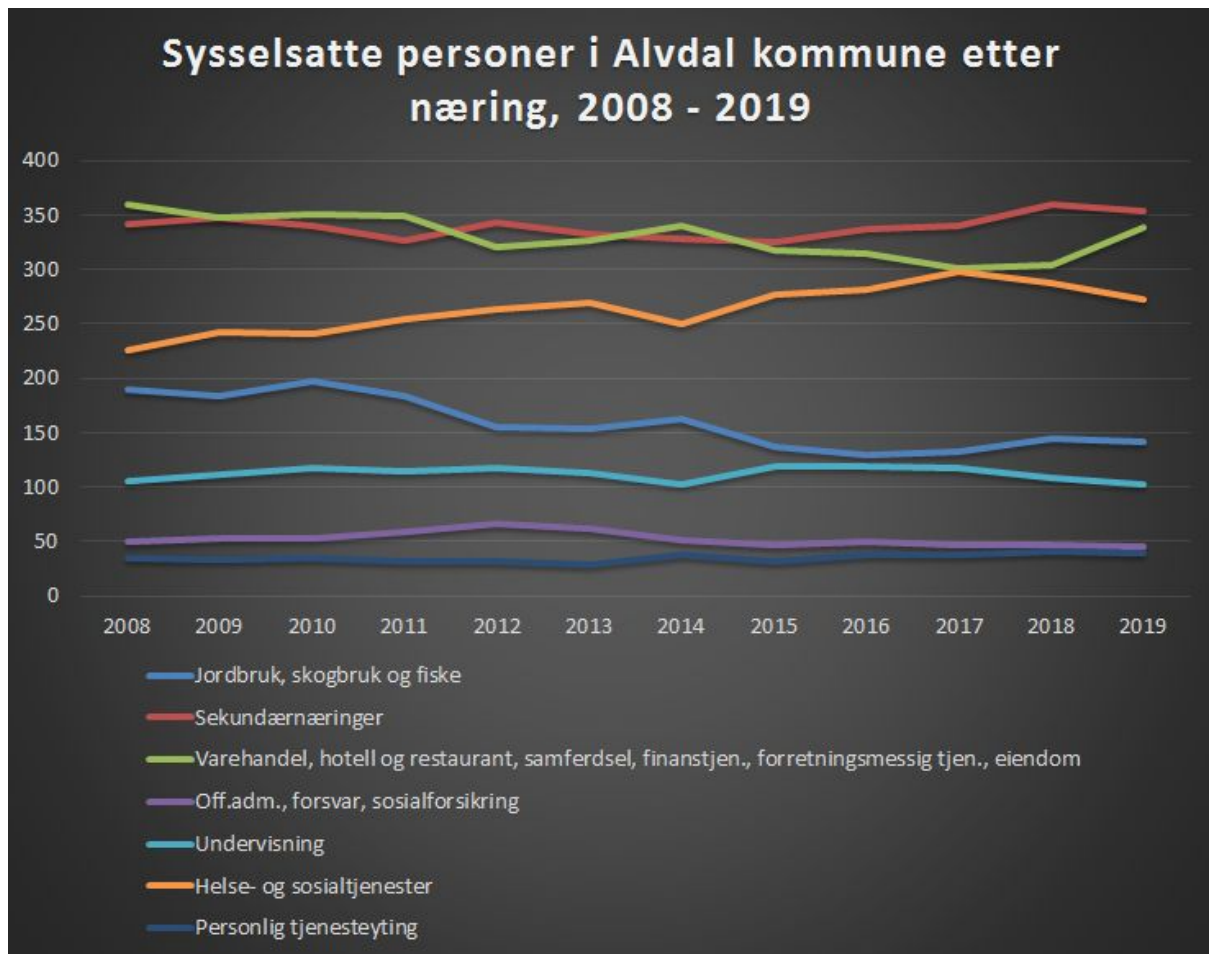
Sysselsatte personer per næring, 2019

Figur 4.4-1: Sysselsatte fordelt på Primær-, sekundær- og tertiærnæringer. Kilde: SSB.

Denne statistikken inneholder kun et arbeidsforhold per person, og det prioriteres arbeidsforhold som lønnstakere foran selvstendig næringsdrivende. Derfor vil personer som har gardsbruk i tillegg til en "vanlig 08:00-16:00" jobb, registreres under 08:00-16:00 jobben. Det blir derfor en feilkilde, siden flere personer jobber i fjøset utenfor "vanlig arbeidstid".

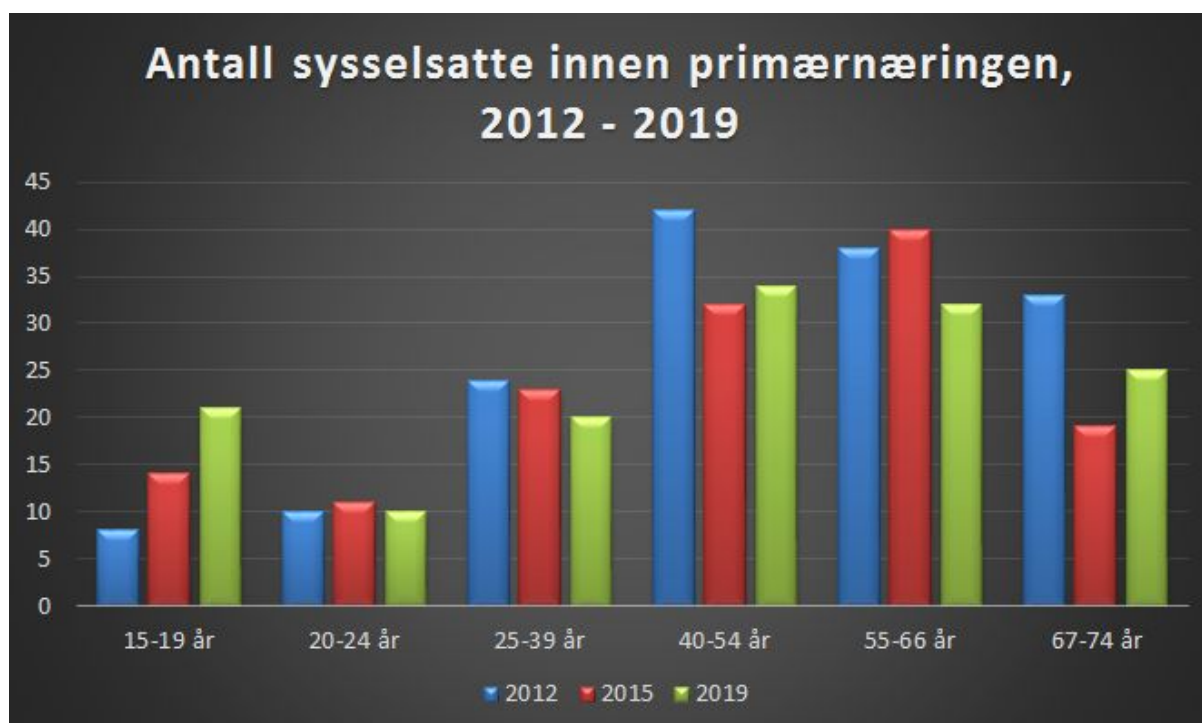
Antall sysselsatte i primærnæringsen har gått ned fra 14 til 11 % de siste 10 årene. Samtidig har sekundærnæringsen økt fra 26 til 28 % og tertiærnæringsen økt fra 60 til 61 %.

Figur 4.4-2: Sysselsatte personer per næring, 2008-2019. Kilde: SSB.

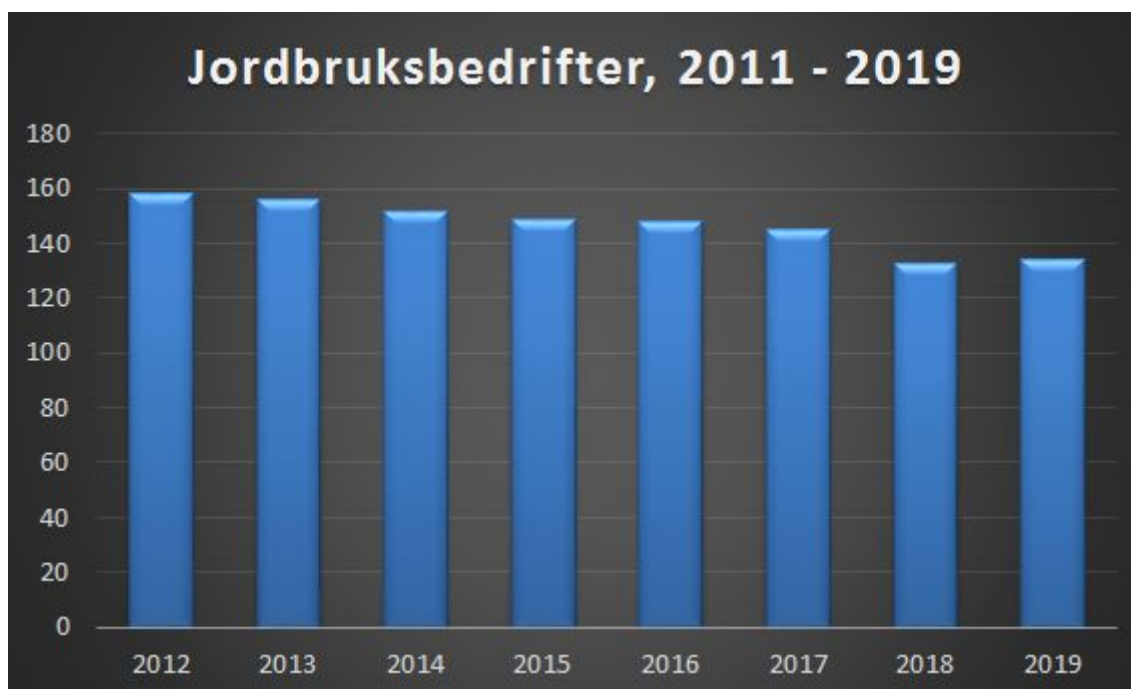
Utfordring:
 Skape utviklingsmuligheter for næringslivet. Skape mulighet for pendling og hjemmekontor.

4.4.2 Landbruk

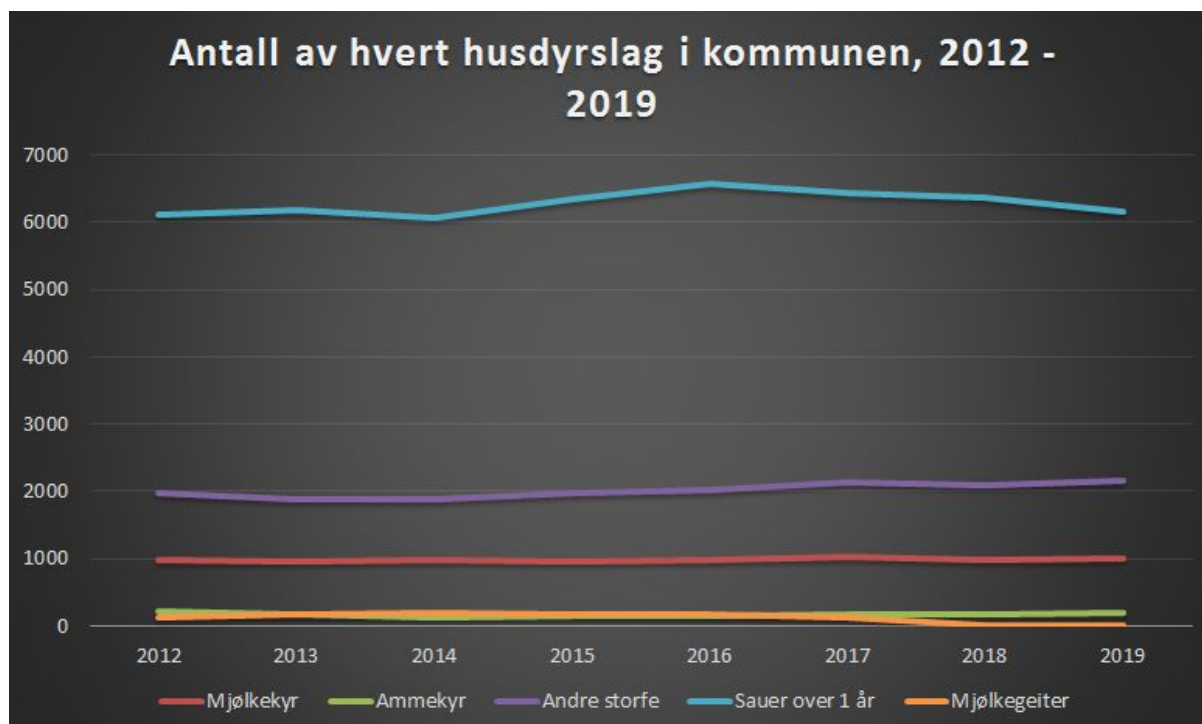
Figur 4.4-3: Antall sysselsatte innen primærnæringen, 2012-2019. Kilde: SSB.

I følge SSB sine tall er det ca. 22 % reduksjon i antall sysselsatte innenfor landbruket siden 2009. Reduksjonen har flatet ut siden 2015, og flere av det yngste er sysselsatt innenfor næringen.

Figur 4.4-4: Antall jordbruksbedrifter i alt etter tid. Kilde: SSB.

Statistikken viser at har vært en nedgang i antall jordbruksbedrifter fra 164 bedrifter i 2010 til 133 bedrifter i 2018.

Figur 4.4-5: Antall av hvert husdyrslag i kommunen, 2012-2019. Kilde: SSB.

Det er verdt å merke seg at antallet husdyr, samt jord- og skogbruksareal har vært forholdsvis stabilt, selv om det har vært nedgang i sysselsatte/jordbruksbedrifter. Dette antyder en rasjonalisering av jordbruket.

Figur 4.4-6: Endring av jordbruks- og skogareal i perioden 2015-2018. Kilde: Kostra SSB.

Utfordring:

Utvikle landbruket og opprettholde produksjonen. Sikre kulturlandskap i bygd og seterområde.

4.4.3 Skogbruk

Avvirkningen siste 10 år har vært jevnt under tilveksten, men pga gode tømmerpriser i 2019 er avvirkningen nært opptil - eller over tilveksten (2019). Skogsdrifta har et stort potensiale for økt aktivitet/økt lokal foredling som vil være gunstig både økonomisk og miljø/klimamessig. Bruk av biovarme kan økes.

Utfordring:

Heve hogstkvantumet og sikre lokal foredling.

4.4.4 Handels – og sentrumsutvikling

Sentrumsnære miljømessige kvaliteter innebærer attraktive møteplasser og god balanse i utbygging av næringsformål og boligbygging. Når fortetting gjennomføres, må det tas hensyn til eksisterende bebyggelse og bomiljøkvaliteter. Tilgjengelighet og universell utforming gjør at alle kan ha mulighet for å delta i samfunnslivet.

Alvdal kommune har vedtatt og jobber med å ferdigstille flere reguleringsplaner for sentrum og sentrumsnære områder. Steia del 1 (Barneskolen) og del 2 (Øst for jernbanen) er vedtatt. Steia del 3 (Vest for jernbanen) og Steimosletta er planlagt ferdigstilt i løpet av 2020.

Fram til revidering av Samfunnsdelen (2018) har salg av detaljvare vært begrenset til Steia. Samfunnsdelen åpner for detaljvarehandel på Steimosletta, noe som kan føre til at handelstygndepunktet i sentrum forflyttes. Hvis de store detaljvarene flytter til Steimosletta kan det få konsekvenser for Steia.

Alvdal har handelslekkasje til blant annet regionsenteret Tynset.

For Alvdal betyr turismen mye for den lokale handelen. I tillegg til gjennomgangstrafikk og besøkende, er det først og fremst det store antallet hytter i regionen som bidrar i handelsomsetningen.

Utfordring:

Beholde og styrke Steia samtidig som sentrum ekspanderer til Steimosletta.

Ressursutnyttelse av kommunale og private anlegg, institusjoner og tilbud.

4.4.5 Reiseliv- og fritidsboliger

Det er et mål å øke antall gjestedøgn, både blant hytteeiere og andre tilreisende (turister og forretningsfolk) og at Alvdal sentrum skal understøtte markedsføringen av Alvdal som attraktivt reisemål.

Hyttefolk investerer stadig mer penger i fritidsboligen. Dette gir økt inntekt for andre næringer som bygg og anlegg, varehandel og øvrig reiseliv. I det kommunale tilbudet for beredskap, helse- og sosialtjenester må også tilpasses et betydelig antall fritidsboliger.

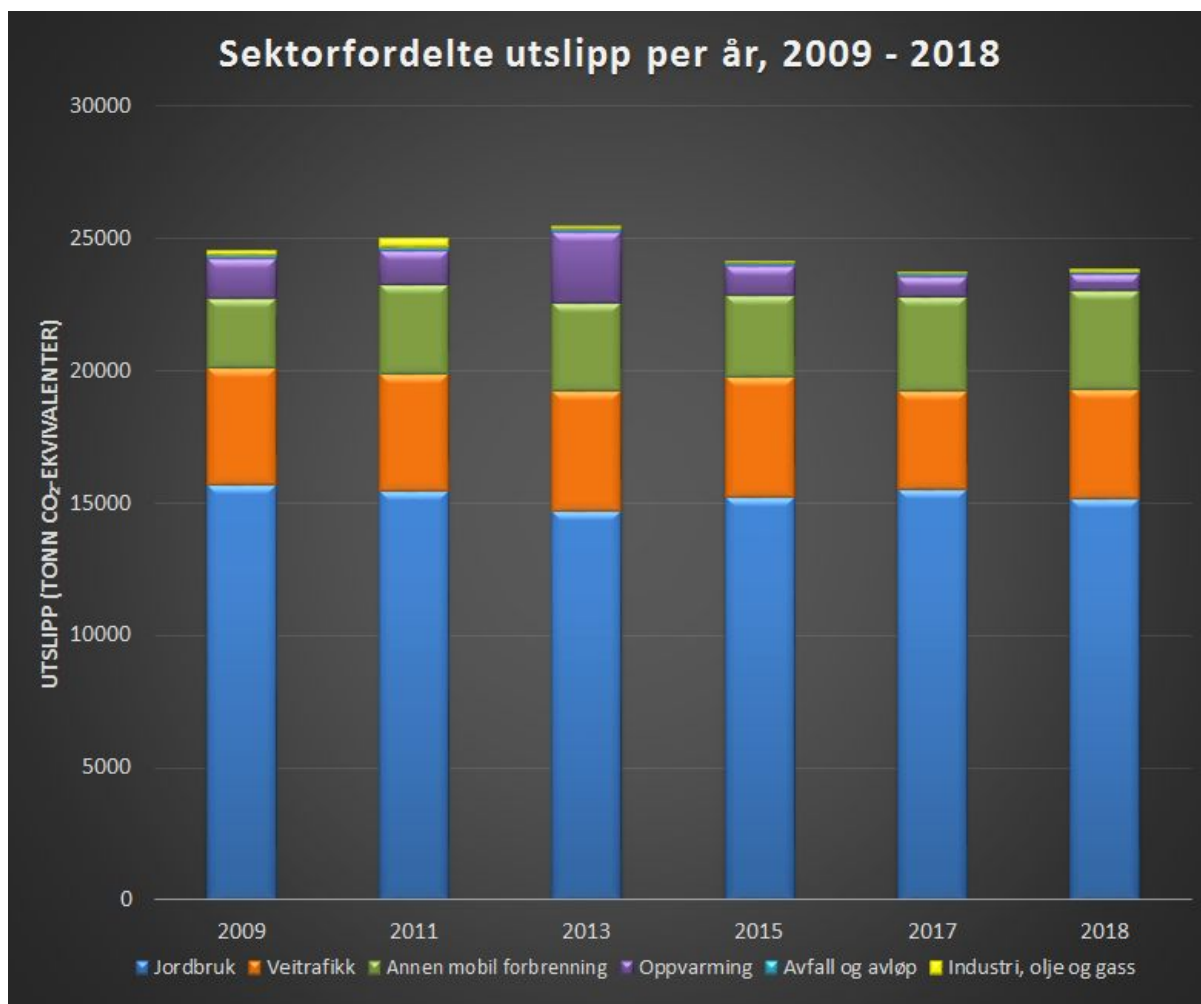
Alvdal har om lag 991 hytter (Andre bygningstyper som benyttes som fritidsbolig er ikke inkludert). I Alvdal er det 91 fritidsboliger pr. 100 eneboliger.

Det er viktig at det legges vekt på infrastruktur som veier, vann og avløp, slik at kapasiteten på dette kan betjene økt aktivitet. Kommunen bør også forsøke å stimulere til samarbeid blant utbyggerne på viktige destinasjoner, slik at det finnes midler til å samarbeide om fellestiltak som skilting, rydding av stier, skiløyper og andre former for tilrettelegging.

Utfordring:
Være et attraktivt reisemål. Vedlikeholde og utbedre reiselivsnæringen. Øke antall gjestedøgn.

4.5 Klima og miljø

Miljø og klima er vanskelige begreper å mene noe om. Tall fra utslipp av klimagasser varierer fra år til år, med endrede forutsetninger som gjør det vanskelig å sammenligne tallgrunnlag over tid. Tall fra Miljødirektoratet viser en reduksjon på ca. 670 tonn CO₂-ekvivalenter fra 24 521 tonn CO₂-ekvivalenter i 2009 til 23 851 tonn CO₂-ekvivalenter i 2018.

Figur 4.5-1: Sektorfordelte utslipp per år i antall tonn CO₂ - ekvivalenter. Kilde: Miljødirektoratet.

Alvdal kommune har vært Miljøfyrtårnkommune siden 2010. To andre bedrifter er sertifisert: Sparebank 1 Østlandet, avd. Alvdal og Alvdal tannklinikk.

Miljøstatus.no (Klima- og miljødirektoratet m.fl.) definerer Norges miljømål ved hjelp av 23 mål for miljøet, og deretter 95 miljøindikatorer. Miljømålene er fordelt på områdene naturmangfold, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv, forurensning, klima, og polarområdene.

Naturmangfold ivaretas gjennom vern og forvaltning av større områder. Sølnekletten villreinområde skal ivareta villreinen og Vestatil/Baugslia kulturlandskap er ei representativ dalbygd med stort artsmangfold. Naturrestatene Vardmoan og Jutulhogget ivaretar kvartærgeologiske spor fra siste istid.

Arealene våre fremstår som lite forurenset. Det er ikke gjennomført kartlegging av spredt avløp som er en kilde til forurensning. Bevaring av randsoner langs bekker og vassdrag er viktig for å unngå avrenning og erosjon fra landbruket. Utvikling av hytteområde med innlagt vann og spredt avløp er også en kilde til forurensning, om det ikke blir korrekt håndtert i henhold til Lov om forurensning.

Utfordring:

Definere kommunens rolle som samfunnsutvikler.

5 ALVDAL KOMMUNE SOM ORGANISASJON

5.1 Regional samarbeid

Regionrådet for Fjellregionen er en viktig interkommunal møteplass, der politisk ledelse i alle kommunene i regionen kommer sammen og møtes jevnlig. Dette har vært medvirkende årsak til at regionen har kommet opp med mange gode interkommunale samarbeidsløsninger de siste årene. Det er også en møteplass der viktige utviklingsoppgaver tas tak i. Hovedprioriteringene til Regionrådet er:

- Næringsutvikling
- Rekruttering
- Kompetanseutvikling
- Infrastruktur

5.2 Næringsutvikling

Alvdal kommune har i 2020 ingen ansatte som utelukkende jobber med næringsutvikling. Denne rollen fylles av rådmannen. Det er i noen tilfeller kjøpt inn ekstern kompetanse, blant annet fra Rådhuset Vingelen, for å følge opp enkeltsaker.

5.3 Økonomiske rammebetingelser

Alvdal kommune har en budsjettert total inntekt (for 2020) på 248,8 millioner, inklusivt 108 millioner i rammetilskudd, 10,7 millioner i eiendomsskatt og 62 millioner i inntekt- og formueskatt (inkl. skatteutjevning). Kommunen har en disponibel driftsramme til fordeling mellom enhetene på 166,1 millioner, se fordeling i tabell 5.3-1.

	Budsjett	Årsprognose	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2019	2019	2020	2021	2022	2023
	<i>i 1000 kr</i>	<i>i 1000 kr</i>	<i>i 1000 kr</i>	<i>i 1000 kr</i>	<i>i 1000 kr</i>	<i>i 1000 kr</i>
Til fordeling netto drift enhetene	-162 860	-164 910	-166 140	-163 160	-163 100	-163 460
Org.- og serviceenheten	14 160	14 160	13 500	13 040	12 840	12 840
Flyktningtjenesten	0		-	-	-	-
Alvdal barnehage	16 450	15 850	16 000	16 070	16 070	16 070
Alvdal Barneskole	19 580	19 050	19 200	19 250	19 350	19 350
Alvdal ungdomsskole	10 170	10 160	10 470	10 570	10 670	10 670
Helse	14 200	13 450	15 300	15 400	15 400	15 400
Hjemmebasert omsorg	12 960	13 510	14 800	15 600	15 600	15 600
Solsida	20 220	20 370	21 200	19 850	19 750	19 750
Tjenesten for funksjonshemmede	17 800	18 860	18 000	16 000	16 000	16 000
Landbruk og miljø	2 180	2 180	2 050	2 200	2 200	2 200
Kultur	5 370	5 430	5 350	4 800	4 800	4 800
Kommunalteknikk	12 710	12 710	12 950	12 850	12 950	13 050
"Enhet" Diverse	17 060	17 060	17 320	17 530	17 470	17 730
Sum drift	162 860	162 790	166 140	163 160	163 100	163 460

Tabell 5.3-1: Budsjett (beløp i tusen kroner) fra økonomiplan. Kilde: Økonomiplan 2020-2023.

Det forventes en nedgang i totale inntekter og rammetilskudd i årene fremover.

5.4 Flere oppg. og mindre overføringer som fører til sammenslåinger

Kommunene får stadig nye oppgaver, samtidig med at overføringene blir redusert. Det ble drøftet hvorvidt det var ønskelig å slå sammen kommunene i større enheter. Hittil har det ikke vært interesse for sammenslåing.

5.5 Kommunebarometeret

Målet for barometeret er at lokalpolitikere skal kunne bruke den som en veileder til hvilke områder det kan være verdt å konsentrere seg om. Kommunebarometeret sammenligner og analyserer nøkkeltall fra 12 ulike sektorer og er en rangering mellom kommunene.

Barometeret er ikke en vurdering om tjenesten er god nok eller ei. Det er helt naturlig å ha omtrent like mange gode som dårlige plasseringer på tabellene. Der man kommer dårlig ut, kan det likevel være naturlig å tenke at det kan være noe å hente.

Alvdal er plassert på 164. plass av 422 kommuner etter at tallene er justert for økonomiske forutsetninger (uten denne justeringen ligger Alvdal på 131. plass). Kommunen har svært god statistikk for grunnskolen og for vann og avløp, og ligger i øvre halvdel for helse, kostnadsnivå, kultur og saksbehandling. Sektorene der Alvdal ligger lengst nede er miljø og ressurser, og pleie og omsorg. Økonomi og barnevern har også lav plassering.

41% av nøkkeltallene er forbedret fra 2018 til 2019.

Det er gitt karakterer (1-6) på nøkkeltallene der 6 tilsvarer tall for topp kommunen for nøkkeltallet. Nøkkeltallene der Alvdal har fått karakter mellom 5-6 og 1-2 kommenteres under, altså der Alvdal er spesielt bra eller dårlig sammenlignet med landet forøvrig.

Grunnskole (10. plass)

Avgangskarakterene i 10. trinn ligger på toppen i Norge og andelen elever som ikke fullfører og består videregående skole innen fem år er lavt. Andelen elever på laveste mestringsnivå i 8. trinn er lav. Blant lærerne på 1. - 7. trinn har en høy andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, og alle oppfyller kravene til undervisning. Det er høy trivsel blant elevene, målt på 7. og 10. trinn. Andelen av elever i 1.-4. trinn og 8.-10. trinn med spesialundervisning er lav.

Elevtimer per år med fysisk aktivitet for 5.-7. trinn er lav. Det er ingen elever i 8.-10. trinn som har leksehjelp.

Pleie og omsorg (378. plass)

Kommunen har mange vedtak om dagaktivitet til hjemmeboende med demens, relativt til antall personer i gruppen. Vedtatte hjemmetjenester iverksettes raskt, alle innen 15 dager. Det er ikke ventetid for utskrivningsklare pasienter på sykehus. Antall trygghetsalarmer relativt til antall hjemmeboende over 80 er godt over landsgjennomsnittet.

Kommunen har få korttidsopphold på sykehjem. Det er liten tid med lege og fysioterapeut på sykehjem. Det er ingen plasser avsatt til rehabilitering. Kommunen har gjennomsnittlig få antall tildelte timer i uken med hjemmesykepleien. Det er få over 80 utenom institusjon som mottar matombringning. Andelen som fullt ut får dekket behov for bistand til å delta på fritidsaktiviteter er lav.

Barnevern (263. plass)

Det er få barn i barnevernet, korrigert for behovet. Alle barn under omsorg har omsorgsplan.

Det er få stillinger og en del (29%) lang behandlingstid (over 3 mnd.) av undersøkelser.

Barnehage (232. plass)

Bemanningen, i privat barnehage er høy, målt mot antall barn. Det samme er leke- og oppholdsarealet i privat barnehage.

Ingen privat barnehage oppfyller pedagognormen, og andel ansatte med pedagogisk utdanning er lav. Total dekningsgrad for barn 1-5 år er lav i forhold til landet forøvrig.

Helse (103. plass)

100% av nyfødte får hjemmebesøk innen 2 uker. De fleste 2-åringene er med i vaksinasjonsprogrammet. Flesteparten av skolebarna har fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn.

Det er fastlegelister som mangler lege. Antall innleggelser på sykehus ligger over landsgjennomsnittet.

Sosial (213. plass)

For 18-24 åringer er snitt stønadslengde kort.

Litt mer enn halvparten av søknadene om kommunal bolig blir innvilget, dette er lavt i forhold til landsgjennomsnittet.

Kultur (172. plass)

I forhold til landsgjennomsnittet har kommunens bibliotek mange voksne lånere.

Netto utgifter til aktivitetstilbud for barn og unge er lav.

Miljø og ressurser (412. plass)

Andel husholdningsavfall som er levert til gjenvinning og biogassproduksjon er registrert som 0%. Dette samsvarer ikke med KOSTRA-tallene som angir ca. 40%, som ikke er så langt unna gjennomsnittet (42%).

Energikostnader per kvadratmeter bygg er høy. Der er også energibruken per bruker av kommunale bygg. Utslipp av klimagasser per innbygger, i CO₂-ekvivalenter, for oppvarming er høy.

Saksbehandling (188. plass)

Gebyrer for private planforslag er lav, under halvparten av landsgjennomsnittet. Behandlingstiden for byggesaker med 3 ukers frist er bra.

Andel av vedtatte byggesaker med faktisk tilsyn er lav.

Vann og avløp (18. plass)

Gebyr for vann,avløp, renovasjon og feiing er lav. Andel innbyggere tilknyttet vannverk med god vannkvalitet med tanke på E-coli, IE, farge og pH er rapportert til 100%. Brudd i vannleveransen i timer per innbygger er lav.

Økonomi (265. plass)

Oppsamlet premieavvik er lavt.

Endring i disposisjonsfond var negativt samtidig som endring i renteeksponert gjeld var høy. Kommunen har et høyt investeringsnivå for de siste 4 årene, i andel av brutto driftsinntekter.

Kostnadsnivå (117. plass)

Netto utgifter til barnehage og barnevern per innbygger, justert for lønns- og prisvekst, er lav.